

Ціна 2.50 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XXXIX

ЧЕРВЕНЬ — 1988 — МАЙ

№ 460



NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published every month
except August by the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

NOWI DNI

P.O.Box 400, Stn „D“
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Editor-in-Chief: M. Dalney
Business manager: M. W. Gawa
Advertising representative: A. Horhota

Second Class Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number ISSN 0048-1017

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$22.00 Can. dol.
U.S.A.: \$20.00 US dol.

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ
\$20.00 US. or equivalent
Avio — \$40.00 American or equivalent

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

Mr. Z. Steciuk, 10 Bates Court
Jacana 3047, Vic. Australia
Mr. A. Komar, 62 Cullford Ave.,
Klemzig 5087, S.A. Australia

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чикаго і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Філадельфія і околиці:

Mr. S. Jewsevskij, 420 Woodhaven Place,
Philadelphia, Pa. 19116, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

CANADA — КАНАДА:

Тандер Бей:

Mr. P. Swyrydenko, 133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont. P7C 2G4

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка „НОВІ ДНІ“ з обм. відповідальністю
Мар'ян Дальний — головний редактор
Редколегія: Іл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь
Гришко, Дмитро Кислиця, Олексій Коновал.
Адміністратор — Михайло В. Гава
Оголошення — Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Ліна Костенко — З САДУ НЕТАНУЧИХ СКУЛЬПТУР	1
Наталія Кібень — КОНСУЛЬТАНТ	2
Т. Хохітва — НАЙКОРОТША НОВЕЛА	4
Павло Загребельний — ПЕРЕБУДУВАТИ ШКОЛУ ЧИ ПЕРЕБУДУВАТИ ДУШІ	5
Євген Колодійчук — ДАВАЙТЕ ОСУШИМО СВІТЯЗЬ	7
М. Гринь — ПРОТОПРЕСВІТЕР МИКОЛА ОВЧАРЕНКО	10
Іван Багрянний — З ЛИСТІВ ДО І. ДУБИНЦЯ	12
Р. Василенко — ЛІД СКРЕС	16
В. Погребенник — ОНОВЛЕНІ СТОРІНКИ	19
Дм. Нитченко — НОВА ЗБІРКА ПОЕЗІЙ ЛІНИ КОСТЕНКО (2)	20
Юліян Мовчан — СТРАХ МОСКВИ ПЕРЕД САМОСТІЙНІСТЮ УКРАЇНИ	23
М. Дальний — „УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ“	25
Віра Ворскло — БЕЗ ПРИКРАС	26
М. Гава — „ІСКРА, ЯКА СТАЛА ПОЛУМ'ЯМ“. КОНЦЕРТ „ПРИ“	27
Б. Мигаль — ФІЛЬМ ПРО МИКОЛУ ЛИСЕНКА	28
І. Лобода — НЕБУВАЛИЙ УСПІХ	28
М. Мішалов — ЛЮДИНА, АТОМ І ЧОРНОБИЛЬ (3)	29
О. Торищак, В. Чапленко, О. Сорока, Ол. Хом'як, І. Дібрівний і ін. — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	31

На першій сторінці обкладинки: „Миронівська —
808“. Фотоетюд Г. Т. Угриновича.

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. ● Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. ● Незамовлених матеріалів редакція не повертає. ● Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову і скорочувати надіслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя

Ліна КОСТЕНКО

З САДУ НЕТАНУЧИХ СКУЛЬПТУР

І засміялась провесінь: — Пора! —
за Чорним Шляхом, за Великим Лугом —
дивлюсь: мій прадід, і пра-пра, пра-пра —
усі ідуть за часом, як за плугом.

За ланом лан, за ланом лан і лан,
за Чорним Шляхом, за Великим Лугом,
вони уже в тумані — як туман —
усі вже йдуть за часом, як за плугом.

Яка важка у вічності хода! —
за Чорним Шляхом, за Великим Лугом.
Така свавільна, вільна, молода —
невже і я іду вже, як за плугом?!

І що зорю? Який засію лан?
За Чорним Шляхом, за Великим Лугом.
Невже і я в тумані — як туман —
і я вже йду за часом, як за плугом?...

*
**

Ой ні, ще рано думати про все.
Багато справ ще у моєї долі.
Коли мене снігами занесе,
тоді вже часу матиму доволі.

А поки що — ні провітку, ні дня.
Світ мене ловить, ловить...доганя!

Час пролітає з реактивним свистом.
Жонглює будень святістю і свинством.

А я лечу, лечу, лечу, лечу!
— Григорій Савич! — тихо шепочу.

Минає день, минає день, минає день!
А де ж мій сад божественних пісень?

Он бачиш, хто сидить в тому саду?
Невже я з ним розмову заведу?

Невже я з'їм те яблуко-гібрид,
що навіть дух його мені набрид?!

...Прикипіли ноги до постаменту, хліб у торбі
закам'янів. — Біда, — каже Григорій Савич. —
Він мене таки спіймав, цей світ, добре хоч,
що на тому світі. Нічого, якось відитовхнуся
від постаменту, та й підемо.

...Оп ми йдемо. Йдемо удвох із ним.
Шепоче ліс: — Жива із кам'яним!
— Диви, дива! — дивується трава.—
Він кам'яний, а з ним іде жива!

І тільки люди зморщили чоло:
— Не може бути, щоб таке було.

Та їх давно вже хтось би зупинив!
...Тим часом ми проходим серед нив.

Ніхто не сміє зупинити нас.
...Тим часом ми проходимо крізь час.

**В 1000-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ
ВІДБУДЕТЬСЯ ПОСВЯЧЕННЯ І ВІДКРИТТЯ
ЦЕНТРУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА
В ОУКВІЛ, ОНТАРІО**

Субота 2-го липня — посвячення, відкриття і бенкет (поч. 5:30 веч.)

Неділя 3-го липня — Архиєрейська Служба Божа 10:00 год., Концерт 3-тя год.
по обіді; ватра і забава для молоді вечером.

**До масової участі запрошує всіх Ювілейний Комітет
і управа Катедри св. Володимира.**

*Він твердо ставить кам'яну стону.
Йдемо крізь ніч, крізь бурю у ступу.
Крізь дощ і сніг, дебати і дебюти.
Ми є тому, що нас не може бути.*

*Вихожу в сад, він чорний і худий,
Йому вже ані яблучко не сниться.
Шовковий шум танечної ходи
Йому на згадку залишає осінь.*

*В цьому саду я виросла, і він
мене впізнав, хоч довго придивлявся.
В круговороті нефатальних змін
він був старий і ще раз обновлявся.*

*І він спитав: — Чого ж ти не прийшла
у іншу пору, в час мого цвітіння?*

*А я сказала: — Ти мені один
о цій порі, об іншій і довіку.*

*І я прийшла не струшувать ренклюд
і не робить з плодів твоїх набутку.
Чужі приходять в час твоїх щедрот,
а я прийшла у час твого смутку.*

*Оце і є усі мої права.
Уже й зникало сонце за гробами —
сад шепотів пошерхлими губами
якісь прощальні золоті слова...*

ПОВЕРНЕННЯ ШЕВЧЕНКА

*Заслання, самота, солдатчина. Нічого.
Нічого — Оренбург. Нічого — Косарал.
Не скаржився. Мовчав. Не плакав ні від чого.
Нічого, якось жив і якось не вмирав.*

*Вернувся в Петербург, і ось у Петербурзі —
після таких років такої самоти! —
овацію таку йому зробили друзі! —
коли він увійшов.*

І він не зміг іти.

*Він прихилився раптом до колони.
Сльоза чомусь набігла до повік.
Бо, знаєте...із каторги в салони...
не зразу усміхнеться чоловік...*

ВЕЛИКА МИСТЕЦЬКА ВИСТАВКА БІЛЯ РАТУШІ В ТОРОНТІ

Найбільша в Канаді виставка мистецьких праць під відкритим небом відбудеться цього року 15-17 липня на площі Натана Філіпса в Торонті. В ній братимуть участь понад 500 мистців, виставляючи свої картини, графіку, емаль, скляні, керамічні і ювелірні вироби, скульптуру і зразки народного мистецтва. Це буде 27-ма річна виставка, яку підтримує міський уряд та різні інституції.

Наталія КІБЕЦЬ

КОНСУЛЬТАНТ

Кожного року, як приходять весна, линеш думками туди, де пройшло твоє дитинство і молодість. Хоч воно було часом досить гірке, але то було на своїй землі, на землі де жили дідусь і бабуня, близькі і далекі родичі, де навіть земля мала свій специфічний запах, де вишні і грушки білим серпанком вкривали небосхил, і сонце сходило наче крізь туман, а пахощі розносилися по цілому селі. Весною не гірше було й у місті де прийшлося мені кінчати Інститут Транспортних Інженерів. Довгий час... Багато пережито, багато загублено, але пам'ять про події або людей, зв'язаних з цими подіями, чи хочемо ми, чи ні — згадуємо, бо вони пов'язані між собою. Про таку подію хочу поділитися з вами, славний читачу; вона в стислій формі змалює вам обставини і умови набуття кваліфікації і високої освіти в Советській Україні. Так було і не думаю, що багато змінилось.

От і настав для студентів довгожданий момент закінчення зимової і останньої екзаменаційної сесії. Після трьох тижнів напруженої зубрячки всі вкрай стомилися, і останній іспит з російської літератури був швидче випробуванням нервів, аніж перевіркою знань. І так вже по будівельній механіці, опорі матеріалів, конструкціях. Тепер підготовка до дипломної роботи. Це значить до деякої міри полегшення; — звільнення на шість місяців з роботи з повною платою. Тобто платитимуть мені, мою місячну платню, а я мушу лише зосередити свою увагу на дипломному завданні. Щоб було зрозуміліше, відійду до історії нашого Транспортного Інституту.

Місто Дніпропетровське є центр металургійної промисловости України. Тому його засекречено і туристам немає до нього доступу, навіть на відвідання рідних. В ньому 1,114 тис. (1982 р.) на той час було до 500 тис. населення. Має багато різних навчальних закладів.

Стоїть на лівому березі Дніпра і не дивлячись на те, що навколо нього багато металургійних заводів, само місто, як великий сад, — з широкими вулицями, бульварами обсадженими акаціями, тополями і квітниками. Кожна пора року в ньому чудова. І ось на підставі рішення Верховного Совету СССР архітектурний і паровозобудівельний факультет Київського і Московського Політехнічних Інститутів у 1930 році були переведені до Дніпропетровська. Транспортний Інститут почав будуватися в 1927 році далеко за містом. Будовався переважно силами студентів і, пізніше, студентами які відбували літом практику на будівництві. Після першого курсу, мені також прийшлося робити нівілюровку додаткових учбових корпусів. У 1930 році Транспортний Інститут почав фактично своє існування, як навчальна одиниця. Професори і студенти, переведені з Києва і Москви, жили при Інституті, а решта в місті. Від кінцевої зупинки трамвая

(від т.з. Лагерного базару) до інституту було добрих 20-25 хвилин ходу. Лише вкінці 1934-1935 рр. дякуючи студентам, була підведена колія до головного входу інституту.

Наш випуск мав бути першим після закладу цього інституту і тому був дуже важним для нас, перших, захист диплому. На денному факультеті вчилися стипендіяти і заможніші студенти. На вечірньому, — де була я, — всі інші. Ми були студентами „без відриву від підприємства“. Коли в заліковій книжці студента вивели останню оцінку сесії, забулися і хвилювання під дверима екзаменаторської, безсонні ночі. Настало справжнє свято, яке ми за старим студентським звичаєм відзначили зустріччю нового 1935 року. Після тяжкого голоду 1932-1933 років Україна ще шкульгала з харчами. Як когось запрошували в гостину, то з своїм хлібом. Так і ми вирішили. Кожний принесе свою пайку, а решта — на обов'язку всіх нас. Чи тому, що були молоді і дивилися на речі більш оптимістично, зустріч нового року нам удалася і загальним побажанням один одному було — „до терміново (не за шість, а за п'ять місяців) скінчити дипломні завдання.“

Першого січня напів сплячі були ми всі в клясі. За чотири роки це наша перша денна кляса. Настрій мали підвищений. Кожного з нас турбувало: — яке дістанеться завдання, хто консультант? І ось заходить директор інституту з двома професорами: Носилевич і Чорноморченко. Професор Носилевич (з Ленінграду) років 65, невисокий з довгими, сивими, козацькими вусами, спокійними рухами, далеким вдумливим поглядом. Репінський запорожець. Чорноморченко з Харкова, був молодчий за проф. Носилевича. Високий, рухливий, з різними обрисами обличчя, навіть ще чорнявий.

Дістала я дипломне завдання „Поліклініку на тисячу відвідувань на день“. Це в американських умовах „Медікал Паблік Сентер,“ — трохи розгубилася. Де початок, а де кінець, Стала і замислилась. Дивлюсь у вікно, а навколо все біле — порожнеча, точно, як в моїй голові. Колеги підходили, щось говорили, але до мене — не доходило. Я знала лише одне, що від успіху дипломної роботи залежить моє майбутнє.

Як довго я стояла — не знаю; очуняла, якщо так можна сказати, від дотику. Повертаюсь, біля мене проф. Носилевич.

— Як ваше прізвище? — запитав він. — Хочете брати у мене консультації?

Я так розгубилась від несподіванки, наче б то він читав мої думки, що в першій хвилині не могла поворухнути язиком. Язик задубів. Напевно смішно виглядала, бо він так щиро розсміявся, що й мені стало смішно:

— Будемо друзями, „Зелена Муха“ (була в зеленому светері, з цією кличкою я й інститут закінчила). — Повернувся і пішов.

Почалося розшукування літератури й як звичайно праця від восьмої ранку до 12-ої ночі. Я настільки вивчила роботу всіх відділів клініки, що

могла б дискутувати з кожним фахівцем, а ось до планування ніяк не могла приступити. Мої колеги мали вже по кілька варіантів, а у мене ще нічого не було. Проф. Носилевич казав мені, не поспішай, читай і вивчай, а варіанти самі прийдуть.

Одного разу я проводила його до мешкання в гуртожитку — він жив із своєю нянею. Дружина його померла давно від потрясення мозку. І не раз попереджав він мене бути обережною на сходах в черевичках на високих підборах. Професор запропонував мені зайти до нього. Було вже пізно. Останній трамвай відходив о першій годині ранку, і якщо пропустити, то не дуже приємно йти через ціле місто вночі самій, але й відмовитись — незручно було. Жив він в одній кімнаті, яка була йому за все. За ширмою в цій же кімнаті жила няня. Це була бабуня років понад вісімдесят, але ще досить енергійна і турбувалася за мене, як за малою дитиною. Не дивлячись на пізній час вона чекала на професора. Няня зразу ж запропонувала нам чаю. В кімнаті професора меблі майже ніякої: канапа, на якій він спав, робочий стіл, два крісла, пару образів на стінах і портрет дружини. Речі професора були у валізках, скринях, пачках. Деякі книжки були на полицях з ящиків. З одної з скринь він дістав книжку і подав мені:

— Це лише для тебе, Муха, нікому не показуй, там ти знайдеш, що шукаєш.

Я відкрила книжку і на першій сторінці побачила портрет її Величності Єлизавети Петрівни. Книга старих зодчих на 960 сторінок, листки місцями вже пожовкли — книга уніка. Уявіть собі, після всього, що відбулося в Україні, де кожного майже півроку, а то й частіше в бібліотеках знімалися з полиць книжки, як політично ворожі, мати в руках таку книжку — гарантовані п'ять років ув'язнення. Переглядаючи книжку, я знайшла дійсно те, що мене цікавило. Тепер підуть мої варіанти — подумала я. Подякувала. Пригорнула до себе книжку і майже біжучи лишила професора з нянею, поспішаючи до трамваю.

Весна вступила в свої права. Побігли струмочки на вулицях. Голосніше зацвірінькали горобці. Природа готувалася до чогось великого, а ми? А ми не мали часу й голови підняти, виконуючи взяті на себе новорічні зобов'язування. Свою роботу над дипломом ділила я на дві частини: в інституті — креслярська, дома — пояснююча записка до диплому. Все писалося від руки (Машинок ми не мали), а до того треба було обмозгувати вступне політичне слово, без якого ваша праця нічого не варта і до захисту вас без неї не допустять.

На початку весни померла няня професора Носилевича. Це так вплинуло на нього, що за тиждень по її смерті він зліг у ліжку. Йому спаралізувало весь правий бік. Я була в розпачу. Професор був мені потрібний, як повітря. З проф. Чорноморченком я вже мала сутичку один раз, звертатися вдруге не хотілося, але без консультанта?.. Теоретичне обґрунтування я мала погоджене з проф. Носилевичем і поспішала перенести його на-

чисто, щоб він підписав. Молила Бога, як уміла, щоб продовжив йому віку і дав здоров'я. Щовечора забігала до нього. приносила гарячої юшки з ідальні або гріла йому чай. Старалася розважити його. Радилась з мамою, щоб забрати його до нас, але ж як з транспортацією? Ми не жили так, як в Америці, що майже кожний має авто, ми послуго-увались трамваями, які в робочі години бралися штурмом. Хіба старенький і хворий професор зможе добратися до інституту та ще з пересідкою? Ні, це не підходило.

Лишилося оформити фасад моєї поліклініки. Мало бути в кольорах. Все це я з болем в серці підготувала для проф. Чорноморченка.

Підійшов він до мене, глянув. Дивлюсь, бере олівць. Я зразу ж накрила рисунок калькою. Він знову глянув на мене й питає:

— Для чого накрила ?

— Щоб не черкали, робіть поправки на кальці, я потім перенесу.

— Щодо кольору, фасад має бути жовтий, — сказав. У нього всі його студенти мали жовті фасади. Мій був покритий сепією. Бачу починає професор креслити та виправляти, навіть і те, що проф. Носилевич коректував. Живого місця не лишилося. Товариші стоять за моєю спиною і дух за-таїли. А він гуляв олівцем, скільки хотів.

— За тиждень прилечу, щоб було готове!

Ти вже його більше не побачиш, подумала я. Він пішов, а я за креслення та до проф. Носилевича. Він був такий слабкий, що ледве підвівся.

— Лиши так, як зробила. Кінчай.

Прийшла в клясу, хлопці обступили. „Що будеш робити?“

— Нічого. Кінчаю так, як є.

— Та ж він зріже тебе на захисті...

І ось цей день настав. Я захищала диплом сама. публічний захист мав початися о четвертій годині пополудні. З хати пішла ще зранку. Переглянула ще раз матеріал. Хвилювалася не лише я. Це ж перший випуск цього інституту і я перша. О третій годині хлопці почали розвішувати рисунки на сцені аудиторії. Перед сценою стояв довгий стіл, покритий червоним обрусом. Гляну в залю, а серце аж у п'ятках. Хоч би літак спізнився і Чорноморченко не прилетів...

Товариші пішли по професора Носилевича. Вранці я була у нього, він ще раз переглянув мої рисунки, одобрив і просив прийти по нього. Коли я відходила він сказав:

— Муха, дивись на мене, якщо я кивну головою, значить твоя відповідь вірна. На моє щастя проф. Чорноморченка не було. Захист диплому тривав від 4 до 9-ої вечора включаючи перерву коли засідала комісія. В ній були представники партійних, будівельних організацій і будівельного Тресту залізниці, де я працювала. Проф. Носилевич сидів до кінця. Я знала, що в його стані йому було дуже тяжко висидіти, але він сидів і чекав на вирішення комісії. І ось прийшло рішення. Захист — відмінно. Виконання проекту — добре. Вітанням не було

кінця, проф. Носилевич сидів і дивився на мене усміхаючись, але очі були повні сліз. Я підійшла і поцілувала його, дякуючи за всі його турботи за мене.

— Бачиш, Муха, я ж казав, що все буде добре. Наче в театрі, вистава закінчилася, в залі погасили вогні. Всі розійшлися. Лише я з професором по-волі йшли до гуртожитку де жив професор. Ніч була тиха-тиха. Зорі, великі й блискучі, наче висіли над головою. Я глянула вгору й подумала — де ти моя майбутнє? Провівши професора й ще раз подякувавши йому, пішла сама до трамвайної зупинки.

Після всіх хвилювань відчуваєш порожнечу. Чи була я рада — не знаю! Лише думки линули в порожню кімнату професора, німічної, без опіки людини, якій в тих обставинах навіть допомогти не можеш. Більше я його не бачила, бо мала лише три дні на підготовку до виїзду на місце праці. Пройшли роки. Професор помер, коли я була на будові залізниці Москва-Донбас. Доля закинула мене до Америки. Зустрічала багато різних людей, але пам'ять про цю людину і вдячність їй ніколи не забудуться. Нехай же цей спогад буде надгробним пам'ятником на невідомій мені могилі.

НАЙКОРОТША НОВЕЛА

Вони були вже дідусем та бабусею, але не зважаючи на це, майже всі в громаді звали їх просто: Євген і Ольга. Вони були дуже щирими, чесними, хоч і не дуже активними в громадському житті людьми. Коли вже вік їхній наближався до пенсійного, вони обоє стали ще й членами Церковного Братства.

І от у неділю Братство відзначило пам'ятний день нашого славного пророка Т. Г. Шевченка. Там була коротка доповідь, деклямації й так собі — виступи декого з охочих поговорити.

А коли вже Євген та Ольга повернулися додому, трохи почаювали і мали час на деякі роздуми, вони, вигідно розсівшись у м'яких меблях, затіяли розмову. Ольга завжди була в цьому перша й вона, дивлячись чомусь на вишиту скатерть, що нею накритий стіл у столовій, сказала до Євгена:

— А все ж, як гарно виглядає наша братська світличка прикрашена рушниками, портретами та образами.

— Кому що, а курці просо, — відповів не своїми словами Євген. — А я от думаю про інше. — Він згорнув газету, яку тримав у руках, і поклав собі на коліна:

— Чи ти звернула увагу на те, як реагували люди на виступи отих балакунів?

— А що? — відповіла питанням Ольга, безтурботно.

— Та що ж: Мовчана слухали з такою увагою, мов проповідь у церкві, а Говоруна мало не затюкали. Що правда... — І він потер лоба,

Павло ЗАГРЕБЕЛЬНИЙ

ПЕРЕБУДУВАТИ ШКОЛУ ЧИ ПЕРЕБУДУВАТИ ДУШІ?

Нещодавно відбувся Пленум ЦК Компартії України, який розглянув завдання перебудови середньої та вищої школи у відповідності з рішеннями лютневого (1988 р.) Пленуму ЦК КПРС. Нижче своїми міркуваннями з приводу проблем, порушених на Пленумі, ділиться його учасник Павло ЗАГРЕБЕЛЬНИЙ.

У середні віки не існувало уявлення про дитинство, як особливий стан людини, дітей сприймали як маленьких дорослих. Тому не виникало ніякої проблеми розвитку й становлення людської особистості, освіта не співвідносилася з віком, дорослі й діти навчалися разом, малі сини Ярослава Мудрого на відомій фресці в Київській Софії одягнені так само, як князь і княгиня, дитячих ігор не було, їх заміняли ігри рицарські. У людей віднімали дитинство. Наслідки ми знаємо. Середні віки — це злоба, розкол, занепад невігластво, обскурантизм, сваволя, хрестові походи, братовбивчі війни, переслідування еретиків, вогнища інквізиції.

Потрібні були чотири століття самовідданої діяльності великих художників, філософів, реформаторів, тих самих чотири віки, які ми тепер зведемо епохою Відродження, щоб почалися нові часи, часи просвітництва, торжества науки, знань, передових ідей.

Я згадую про епоху Відродження тому, що саме в ній бере свій початок таке поняття, як гуманізм, віра в земну людину, ідея самостійності, сили і могуття людини, її гідності й душевної краси. Відтоді це поняття, перейшовши до нас із творів Петрарки. Еразма Роттердамського, Кампанелли, Джордано Бруно, залишиться назавжди в духовному вжитку людства, воно дасть початок термінам «гуманність», «гуманітарні науки», «гуманітарні проблеми» — сьогодні ми щоразу частіше говоримо про гуманітарне мислення, про гуманітаризацію знання, виховання, навчального процесу в школі й вузі і навіть про гуманітаризацію окремих шкільних дисциплін.

Наша школа щодалі з більшою наполегливістю й упертістю намагалася дати своїм вихованцям усе те, що може знадобитися в житті, вона керувалася

мабуть добираючи слів, як то висловити. Та Ольга допомогла йому:

— Бачиш, — сказала вона по деякій надумі. — Мовчан говорить Образами, а Говорун самими образами. Хто ж таке буде слухати?

Березень, 1988

Т. Хохітва

практичними потребами життя, хотіла передбачити в своїх учнях знання на всі випадки життя. В результаті: перевага, а то й засилля в шкільних програмах точних наук і практичних знань над гуманітарними дисциплінами — історією, літературою, психологією, естетикою, етикою.

Які ж наслідки такого практицизму? Може, ми випереджаємо розвинені країни в технології, в електроніці, в машинобудуванні? У відповідь, як казав класик, — мовчання.

Може, нам досить того, щоб дати своїм дітям точні знання, не дбаючи про розвиток їхньої духовності, високої моральності, любові до рідної землі, до свого народу, до його історії й культури? Мовляв, досить нам високих ідей та ідеалів, вони непреложні, вони автоматично забезпечать усе необхідне. Але ж як тоді пояснити виникнення такого зла, як розрив між словом і ділом, що немиче мав породити лицемірство, двоєдушність, нещирість, пусте й байдуже виконавство замість господарської турботливості, підміну реальної дійсності, бюрократично-чиновницькою легендою про неї, а демократичного колективізму й товарищескості — однобоким (згори вниз) натиском і всім тим, що партія зве сьогодні адміністративно-командним стилем, і стільки сили й енергії зосереджує на рішучій боротьбі з ним. Звідки взялися в нас усі оті холодні душі, які нищать природу, вирубують ліси, висушують ріки, псують повітря, дико витанцьовують на прекрасній нашій землі, мов шекспірівський Калібан, призводять до таких страхітливих катастроф, як Чорнобиль?

Адже це ми їх навчили у наших школах... Програми щороку поширюються. Вводяться нові предмети, треба вивчати кібернетику, інформатику, політехнічні начала, знайомитися з генною інженерією, біохімією, космонавтикою, поповнювати програми новими письменницькими іменами, новими історичними даними. Але знання — це ще не розум. Самі знання не дають людині духовної готовності, внутрішньої свободи і самостійності для омислення життя. Коли продовжити цю думку, то можна сказати, що самою зміною (хоч і найрадикальнішою) шкільних та вузівських програм ми ще не перебудуємо всієї системи навчання й виховання молоді. Бо ці процеси цілковито залежать від духовного стану суспільства, від усєї суспільної атмосфери.

Адміністративно директивний стиль, власне, й не потребував мислячих людей, надаючи перевагу слухняним виконавцям. Адміністративна система, яка в суті своїй ніколи не могла піднятися вище рівня посередності, спокійно проголошувала власну неписьменність рівнем розвитку всього народу, їй простіше було мати справу з людьми поверхових знань, полегшеного ставлення до проблем життя, з людьми, звільненими від свого минулого, від традицій історії, культурних цінностей. Гадаю, що саме це явище було одним з тих, які сковували суспільство і не давали повною мірою реалізувати потенціал соціалізму. Сьогодні про це слід сказати

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

PHONE: 763-7333



COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

з усією відвертістю для того, щоб подібне ніколи більше не повторилося. Як справедливо зазначається в редакційній статті «Правды» від 5 квітня ц.р. «Принципы перестройки»...

Одним з трагічних наслідків виховання людей полегшеного, поверхового мислення є нинішнє становище з українською мовою в школі, у вузі, в усій системі нашого історичного побутування.

Іноді лунають докори українським письменникам за те, що вони, мовляв, з надмірною нервозністю виступають з питань рідної мови.

Не знаю, як щодо нервозности, але можу сказати, що письменники справді стурбовані й занепокоєні. І не тільки українські, а й російські, грузинські, казахські, вірменські, білоруські, що засвідчив недавній пленум СП СРСР.

Жовтнева революція вперше в історії дала багатомовним народам Радянського Союзу, разом з ними і українському народові, їхню рідну школу, з рідною мовою викладання. А чи зберегли ми рідну школу за ці сімдесят років? Чи не стає вона переважно школою, сказати б, сільською, поступово зникаючи у містах, не тільки великих, а й малих?

Письменники порушують питання про те, щоб не теоретично, а практично визнати в нашій країні двомовність, що означає: забезпечити в кожній республіці законне право вивчення в школах і державного побутування двох мов — російської і національної. Вчені заперечують нам (наприклад, акад. Бабій у «Радянській Україні»), мовляв забезпечувати законні гарантії тої чи тої мови означає визнання такої мови державною, а Ленін категорично висловлювався проти державної мови. Ленін справді висловив таку думку в 1913 році, полемізуючи з чорносотенцями. Ми не знаємо, яку позицію зайняв би Володимир Ілліч, виходячи з практики соціалістичного будівництва. Зате знаємо і бачимо, що російська мова практично стала загальнодержавною мовою нашої країни, мовою державних актів, міжнародних угод, судочинства, взаємного спілкування всіх націй і народностей. Не хочете називати її державною — назвіть робочою мовою нашої держави, як називають в ООН п'ять

основних мов держав — засновниць. А в республіках — відповідні робочі мови республіки.

Я розумію, що в даному випадку термінологія — це політика. Але хіба не політика — збереження й розвиток найбільшої цінності кожного народу — його мови?

Принципи утворення СРСР забезпечили збереження і розвиток усіх національних мов, національних культур, традицій, історичних надбань. Ми не маємо права забувати про це. І не можемо виховувати своїх дітей, дітей свого народу, підрубуючи корінь, з якого цей народ зріс.

Іноземну мову треба вивчати в школі обов'язково, від української можна відмовитися — варто лиш написати заяву; історія України як предмет в школах відсутня, народні звичаї забуваються, традиції занедбуються, собори руйнують, викреслюємо імена й цілі історичні періоди, нищимо пам'ять, тримаємо в спецфондах тисячі книг, славетні чорноземи пускаємо за вітром, Дніпро й Буг затикаємо, щоб перетворити на клоаку, атомними реакторами цілимося в історичне серце своєї землі.

То хто ж ми з вами — діти України чи, може, тільки діти Арбату, коли вірити журналові «Дніпро», який на цілих півроку зайняв свої сторінки романом Рибаківа, забувши про свою роль у вихованні літературної зміни, а думаючи тільки про те, як випередити українські видавництва, що вже й без того запланували цю книжку чималими тиражами?

Колись жили на нашій землі скіфи. Вони зникли загадково й безслідно, лишилося тільки золото, яке викопують археологи в степових могилах. Золото — і жодного слова, жодного напису, жодної літери. Німий народ, який не знав писемности, не вмів навчити дітей своїх, не зміг промовити до світу, заявити про своє існування. Може, тому й не вцілів під суворими вітрилами історії? А те золото нам — як нагадування: не повтори моєї долі!

Пишаємося тим, що радянське суспільство від перших своїх початків заповідалося як суспільство оптимізму. Але світ жорстокий і безжальний. Без-

думні ігри політиків, комп'ютерна мораль технократів, катастрофічна заміна ідеалів жадобою наживи, планетарні загрози всьому живому — хіба все це не зачіпає і нас з вами, хіба його мертві подихи не долинають до наших дітей, примушуючи їх співати пісеньку, од якої стискається серце:

«Прекрасное далеко,

Не будь ко мне жестоко?»

Від нас з вами залежить, щоб у майбутньому такі трагічні слова не лунали.

(„Літературна Україна» ч. 16)

Евген КОЛОДІЙЧУК

ДАВАЙТЕ ОСУШИМО СВІТЯЗЬ

Полемічні нотатки про Шацькі озера

СКАРБИ, ПОЛИШЕНІ НАПРИЗВОЛЯЩЕ

РЕСПУБЛІКАНСЬКА преса втомилася вже писати про український Байкал — знамените озеро Світязь, та ще ціле намисто озер (їх більш як двадцять), що входить до Шацького природного державного національного парку на Волині. Десятки тривожних публікацій — в тому числі у всесоюзній пресі, в обласних газетах. Негусто, щоправда, статей на цю тему в місцевій газеті Любомльського району, на території якого той унікальний державний парк з найкоштовнішою перлиною — Світязем. Хоча здавалося б, кому ж як не місцевим керівникам, людям, котрих зростила ця поліська земля, випоїла своїми соками, захищати, берегти та примножувати найбільші її багатства? Йдеться ж бо про унікальний, неповторний, майже незайманий ще куточок природи, який має не місцеве, й не республіканське, а всесоюзне, навіть — світове значення. Бо чи є десь іще на Україні район, що мав би десятки озер з джерельно чистою (поки що) водою? З лісами, де повітря вдвічі чистіше (поки що), ніж в операційній?

Недарма ж чув у Шацьку, що сюди їдуть «рихтувати» своє здоров'я не лише з Луцька та Львова, Києва чи Мурманська, — «занадилися» сюди вже й одесити, промінявши місто-курорт та знамените Чорне море на глухі поліські озера...

Шацьке поозер'я — це не просто екзотика, чийсь сентименти чи лірика. Це потужний рекреаційний, тобто оздоровчий, комплекс. Це, сказати б, санаторій просто неба площею тридцять дві з половиною тисячі гектарів. Коли сьогодні цей скарб не захистити, не зберегти, то через деякий час нічого буде нам захищати та берегти.

Є ж тут Шацький природний державний національний парк, організований за ухвалою уряду республіки. Є молодий енергійний директор цього парку Михайло Антонович Шумський, котрий щиро вболіває за долю природи, відчайдушно воює

за неї. (Та не знаю, чи надовго в нього вистачить і здоров'я, й мужности, й нервів...). Є й Положення про парк, де чорним по білому значиться що на його території заборонено: «порушення ґрунтового покриву» — тобто оранка й інші земляні роботи: «експлуатація водних ресурсів»; «застосування хімічних методів боротьби з шкідниками»; «випасання худоби, мисливство, промислове рибальство». Але то все — на папері.

А насправді — п'ять колгоспів, чії землі розташовані на території парку, розорюють ті землі — іноді аж до самої води. І підживлюють рослини добривами. І поливають їх, певна річ, отрутохімікатами. І все те пливе в «сині очі Волині»...

А насправді — в заповідних лісах, на заповідних луках, де рослини слід брати пінцетом для вивчення, для гербаріїв, пасуться, топчуться череди колгоспної худоби, хоч ліси — першої категорії, тобто найзаповідніші, водоохоронні... Не буду тут вдаватися в деталі, називати випадки, місця, де ці неподобства чиняться. Скажу тільки, що худоба випасається практично біля всіх озер. А найзліснішими порушниками та бракон'єрами є колгоспи імени Калініна та «Україна»...

Можуть сказати, а що ж робити цим бідолахам-колгоспам, що розташовані на території парку і яким „дозволяється «обмежена господарська діяльність»? Вихід є, і порівняно нескладний. Перепрофілювати господарства на обслуговування трудящих, яких тут відпочиває до сотні тисяч на рік. У родинництві переорієнтуватись на овочівництво, городництво. У тваринництві продукувати м'ясо... Невеликі земельні угіддя не орати, а залужити, вирощувати на них корми. Про це нам говорили самі керівники господарства, місцеві селяни.

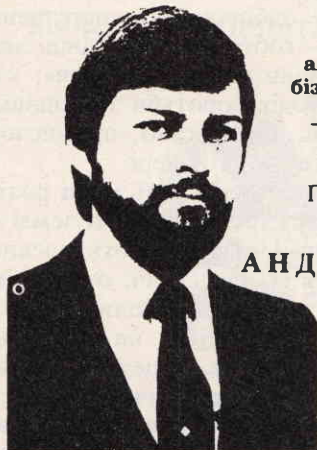
— Будівництво теплиці, наприклад, за три роки окупиться, — чув такі пропозиції на місцях. — Далі підуть чисті прибутки. Чи не краще, справді, зайнятися на тих латках овочівництвом, тепличним господарством? Їздили ж деякі колгоспні керівники по досвід у Білорусію — сподобалось, готові той досвід запровадити в себе. Та район не дає вказівки. Чекає, мабуть, розпорядження з області. Або й з Києва.

Тут, на Шацьких озерах, у майбутньому можна сплянувати міжнародній туристсько — оздоровчий центр. Умови для цього тут, звичайно, набагато кращі, ніж на Балатоні чи й навіть на Байкалі. Бо ж ці незаймані чи малозаймані, ще казкові, куточки — майже в центрі Європи: і чудові піщані пляжі, і порівняна дешевизна продуктів, і гриби, ягоди, риболовля, і умови для занять спортом — прогулянки на вітрильниках, гребля, віндсерфінг... У майбутньому мають з'явитися тут готелі, кемпінги, поруч — автостоянки.

Замість усіх отих кустарних світязьких баз відпочинку, що туляться нині до самої води, зліплені у свій час без жодного проекту, без очисних споруд, каналізації тощо.

Та всі ці грандіозні плани — в майбутньому. А нині — не менш грандіозні проблеми. Одна із най-

ДОПОМОЖУ КУПИТИ або ПРОДАТИ



апартаменти, будинки,
бізнеси, котеджі і ферми
— Безкоштовна оцінка
вашого дому.

Прошу звертатися до:

АНДРІЯ ЛАТИШКА

236-2666 — бюро
620-4953 — дім

R. CHOLKAN & Co. Ltd, Realtor
5302 Dundas St. W., Toronto, Ont., M9B 1B2.

ПЕТРО НАУМЧУК

досвідчений представник фірми



Тел:
236-1011

3200 BLOOR ST. WEST at ISLINGTON SUBWAY
ГАМБЕРВЮ — ТОРОНТО

продасть Вам нове або вживане авто,
полагодить позику, гарантію тощо.

З Петром Наумчуком можна порозумітися
українською мовою, Увечорі телефонуйте: 251-7525

Chevrolet

Oldsmobile

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає
Українська пекарня

THE FUTURE BAKERY

власниками якої є Родина Вжесневських

- можна набути також різні українські страви у нашій каварні
- борщ, вареники, голубці і т.д.

735 Queen St. W., Toronto, Ont.
Tel. 368-4235

відкриті 7 днів у тижні!

пекучіших болячок — рибцех, що сидить на тілі парку, присмоктався до озера Люцимер — одного з найбільших після Світязя. Окрім риби, має згаданий рибцех ще й своє підсобне господарство — качину ферму. Три тисячі пернатих бачив у загороджених дротяними сітками «випасах» на воді. Але ж чому тут не побудувати санаторій чи будинок відпочинку?.. І прибутки, до речі, були б не менші, ніж від качок або риби. Та й які то прибутки, коли для розведення лящів, коропів і вугрів викачує нерестове господарство у ставки п'ять мільйонів кубометрів джерельної води із Світязя, інших озер, скидаючи її потім у Західний Буг!

Систематичне висмокування Світязя для потреб нерестового господарства понизить рівень води у з'єднаній каналами системі озер майже на півметра. Отже, Світязь, «втече» від берегів на сотні метрів.

Нерестове господарство та рибцех нині чи не наймасштабніші браконьєри в зоні національного парку. Ця проблема найближчим часом мусить розв'язатись. Доведеться все-таки закривати той зловщасний цех, хоч які заманливі копчені вугрі, що стають часто «ключиком» до всіх дефіцитів...

Найбільша ж, глобальна загроза Шацькому національному паркові — меліорація. Дві могутні осушувальні системи оточують, беруть у лещата той унікальний природний комплекс. Одна — з півночі, в районі річки Копаївки, де вона охоплює більш як тисячу гектарів. Друга — на півдні, у верхів'ї основної притоки Дніпра — річки Прип'ять, яка бере тут початок і формує більш як чверть стоку Дніпра. Значна частина осушувальних каналів — біля озер, що обумовлює обміління водою. Знижується і рівень ґрунтових вод. Як наслідок страждають, крім озер, ліси: вони засмічуються, заростають кущами, менш цінними породами дерев. Цариця лісів — сосна від нестачі вологи «суховершинить», а з часом і зовсім гине. На таку ослаблену деревину нападають шкідники, ліс нидіє, починає хворіти, не дає приросту біомаси. Дійшло вже до того, що на Поліссі осушили не те що болота, а й колодязі — в них зникає вода.

Якщо не вжити заходів, то рівень ґрунтових вод у найближчі роки понизиться майже на півметра, а це межує з екологічною катастрофою. Тому для відновлення гідрологічного режиму науковці настійно рекомендують припинити меліоративні роботи.

Давайте говорити відверто. Необґрунтована, науково не вивірена меліорація сьогодні — злочин. Важко сказати, що дає оця відомча захланність «перетворювачів природи» — щось не чути про рекордні врожаї на поліських меліорованих землях. Натомість, що забирає меліорація, — бачимо.

Споконвіків поліщук не зустрічав у своїх краях пилових бур — нині він такі страшні картини вже бачить. Чия в цьому «заслуга»? Та все тієї ж меліорації, під якою чомусь розуміють тільки осушення, а не весь комплекс ґрунтооздоровних заходів. Адже меліорація в буквальному перекладі з латинської означає — поліпшення! А чи часто ми

можемо сказати, що після втручання потужної техніки земля, природа стали кращими? А скільки тисяч гектарів меліоратори не поліпшили, а погіршили: засушили, засолили, заболотили?!

На власні очі бачив — страшно про це згадувати — випрямлене верхів'я Прип'яті. Глибочезний рів: мов після удару велетенської шаблі, зяє глибока чорна рана на тілі висушеної землі... Замість ліричної, звивистої, обрамленої розкішною зеленню річки. Ні тобі верболозу, що тримає вологу, ні очерету, латаття, ні деревини поруч, ні пташиного співу. Не річка вже, а стічна канава... Вода собі прямим ходом стікає в море, а осушені землі доводиться знову... так, так, зрошувати. Вже побудовано для цього на Західньому Бузі могутню насосну станцію, яка братиме з цієї річки для зрошення поліських (!) земель три мільярди кубометрів води на рік. Це — десяток Світязів.

КОМУ НЕ ШКОДА МІЛЬЙОНІВ!

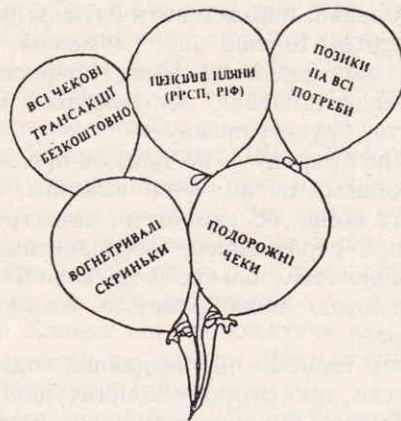
АДЖЕ мільйони вкладали (наших з вами) грошей, щоб осушити Полісся. Тепер мільйони вкладаємо, щоб його «зрошувати». І все це робиться на наших очах. Як то кажуть — у всього світу на виду!

І робиться так не тому, що це необхідно, що це науково обгрунтовано, а тому, що, як писала недавно «Правда», районним керівникам велять «згори, із області — надати меліораторам відповідний фронт робіт». Не будуть же браві хлопці сидіти без роботи. Коли їх — багатомільйонна армія, коли треба «освоювати». От і дають хлопці меліоративний, нікому не потрібний «вал». Хоч поки що і наявні у багатьох колгоспах землі нікому як слід обробляти. Хоч можна було б наявні кошти й техніку використати набагато розумніше: адже села не мають ще добрих доріг, газу, лазень, магазинів, клубів, лікарень... Чи не розумніше було б саме сюди кинути сили?

А в районі керівники сумлінно виконують вказівки...

Хотілося б звернутися й до луцьких обласних керівників. Поїдьте, шановні товариші, на Світязь, вникніть у проблеми українського Байкалу, взагалі Шацького парку, зробіть усе від вас залежне, щоб ця всесоюзна перлина була нашою гордістю, а не нашим болем. Ввійдіть, якщо потрібно, з клопотанням до відповідних республіканських чи й всесоюзних інстанцій, аби розв'язати всі проблеми унікального природного комплексу.

Звичайно, у майбутньому бачиться і тролейбусна лінія від Шацька до зон відпочинку, і об'їзна дорога для транзитного автотранспорту, що рухається нині тут міжміською трасою. Зрештою, потрібно ввести плату, нехай і символічну, за відвідування рекреаційних зон парку. Це б навіть організувало, дисциплінувало відвідувачів — люди б знали, що природа все-таки чогось варта. А прибутки йшли б на благоустрій, на творення гармонії між людиною і природою, організацію зручностей, всього того, що є в кращих національних парках світу.



**ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО КРЕДИТОВОЇ СПІЛКИ „СОЮЗ“
ВІДНОСНО ВСІХ ВАШИХ ФІНАНСОВИХ ПОТРЕБ,
І ВИ ОДЕРЖИТЕ КРАЩІ ВІДСОТКИ
НА ВАШІ ДЕПОЗИТИ,
ВИГІДНІ КАНЦЕЛЯРНІ ГОДИНИ,
І ЧЕМНУ ОБСЛУГУ!**

КРЕДИТОВА СПІЛКА „СОЮЗ“

2299 Bloor St. West
Toronto, Ont., M6S 1P1
Tel. 763-5575

406 Bathurst St.
Toronto, Ont., M5T 2S6
tel. 363-3994

9:30 am-6:00 pm	Пон. Вівт.	9:30 am-5:00 pm
9:30 am-6:00 pm	Середа	Закрито
9:30 am-8:00 pm	Чет. П'ят.	9:30 am-5:00 pm
9:00 am-3:00 pm	Субота	9:00 am-3:00 pm

Купуйте продукти в наших вигідних крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько — власники

2295 Bloor St. W.
1094 St. Clair Ave W.
1304 King St. W.
Toronto, Ont.



МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ
в крамниці

TRYPILLIA ARTS SHOP

також

QUALITY ONE HOUR PHOTO LABS
якісну обслугу дає Іван Геречка
2285 Bloor Street W. Tel. 766-0113
Toronto, Ontario M6S 1P1

**ПРОТОПРЕСВІТЕР
МИКОЛА ОВЧАРЕНКО**

Очевидно, не тільки наша вітчизняна техніка, а й наші національні парки мають бути на рівні світових стандартів. Інакше нині не можна. Інакше постраждає наш престиж, наша природа, наша економіка, наша політика, постраждаємо ми з вами, наші діти, онуки і правнуки.

Турбота про природу — це турбота про життя на землі. І проблема ця не менш важлива, ніж боротьба проти війни, бо екологічні катастрофи набувають нині глобального, всепланетного масштабу і «екологічна» бомба сповільненої дії є не меншою загрозою людині, життю, планеті, аніж бомба ядерна.

Нині багато пишемо про зміцнення соціалістичної законності, про охорону конституційних прав громадян. То чого ж ми не захищаємо права усього народу, суспільства, держави? Права на відпочинок, здоров'я, зрештою, на життя?

То читаємо в пресі, як на березі річки Вілії, неподалік цілющих джерел і санаторіїв, будують хімкомбінат. То біля всесвітньовідомого шедевра архітектури — уманської Софіївки — десятки років діє хімзавод і нищить навколо себе все живе. То в сейсмічно-активній зоні будуємо АЕС — у Криму, де відпочиває, набирається сил і здоров'я для дальшої праці, можна сказати, весь Радянський Союз; або в Чигирині, де, як сказав Олесь Гончар, «на кожному кроці до нас озивається історія народу».

Доля Світязя чи Карпатського національного парку, Канівського заповідника, цілинного степу Асканії-Нової, Бережанського озера на Тернопільщині, доля Хортиці, доля сотень, тисяч малих річок... Невже не болить душа тих, хто безпосередньо бачить це все на власні очі, хто живе біля тих святих місць? Що чи хто заважає їм берегти всенародні скарби? Що для цього потрібно вам, шановні керівники тих районів та областей, на території яких згадані й незгадані природні об'єкти перебувають у такому занедбаному стані? Вказівки згори? Чи урядової постанови?

(Скорочено з „Літературної України“)

Ця стаття не в меншій мірі стосується і наших озер та річок у Канаді і США. — Ред.

В місяці лютому цього року минуло два роки від часу смерти одного з високоосвічених і заслужених священнослужителів Української Православної Церкви в Канаді бл. п. протопресвітера Миколи Овчаренка. В другу річницю відходу його з цього світу, я хотів би поділитися деякими спогадами й моїми особистими враженнями з читачами „Нових Днів“ (я є також читачем цього грамотного й культурного журналу майже від початку його появи на світ) не так про отця такого-то й такого, а власне про Миколу Феоктистовича Овчаренка, насамперед як людину і то Людину з великої літери, а вже потім як священника нашої Української Православної Церкви.

На своєму життєвому шляху я мало зустрічав таких священників, як пок. о. Микола, правду кажучи, — зустрів тільки його одного. В мої молодші студентські роки, по прибутті до Канади, я був з ним у досить близьких стосунках, в першу чергу як з колишнім професором фізики й математики, але також як і з священником. Як священник і колишній професор фізики — він мав на мене деякий вплив. Мушу признати, що під вагою його аргументів і логіки я дещо змінив свої погляди на релігію, на нашу Православну Церкву, і взагалі на віру людини у Вищий Розум.

Життя о. Миколи майже від його раннього дитинства було бурхливе, повне пригод, розчарувань і невдач, але разом з цим були в його житті радісні моменти й душевні піднесення. Народився він 25-го листопада 1899 року в степовому містечку Кам'янське в Південній Україні, яке тепер називається Дніпродзержинськ, Дніпропетровської області. Батько його Феоктист Овчаренко був дияконом у місцевому соборі. В ранньому дитинстві в 9 років батько віддав його вчитися в місцеву церковно-приходську школу, а потім у духовну школу в місті Маріюпіль. Диякон батько з самого початку призначив Миколу вчитися на священника, і цей батьків заповіт і бажання майбутній священник о. Микола Овчаренко виконав. З Маріюполя Миколу перевезли у духовну семінарію в Катеринослав, теперішній Дніпропетровськ, де він учився до 1919 року.

Це були часи, коли вся Україна була охоплена полум'ям революції і громадянської війни. В цю розруху загинув його батько, і тепер уже колишній семінарист молодий Микола Овчаренко пробивав собі дорогу в життя самотужки. В наступних роках він працював учителем у початкових школах, вихователем „безпритульних“ дітей, батьки яких загинули в революцію, українізував робітничі кооперативи в Дніпропетровську й на Кубані, і взагалі прикладав своє знання й енергію там, де її може найбільше було потрібно. В той час він наполе-

Mario's

tel. 762-9205

HOUSE OF BEAUTY

WE SPECIALIZE IN

FAMILY HAIRCARE & WAXING

Mini perm \$30.00 (cut extra)

Foam perm \$40.00

259 Scarlett Rd., Toronto, Ont. M6N 4K9

гливо працював над поглибленням своєї технічної освіти, вчився заочно в університеті в Ростові-на-Дону, на фізико-математичному факультеті. І він скрізь мав успіхи.

Ось деякі факти з його праці як вихователя „безпритульних“ дітей, факти про які розповіла мені його дружина Євгенія Іванівна Овчаренко. Траплялося, що старші з цих дітей уже були дрібними злодійчуками, займалися бійками, нападали й на старших громадян, грабували — були просто „вурки“. Микола Овчаренко не застосовував до них ані фізичних, ні моральних кар, лише пробував з ними говорити, але вони мовчали і лиш злобно поглядали на нього „з-під лоба“. Але проходив час і вони потроху почали зводити. Тоді Микола брав їх у човен і їхав на Дніпро ловити рибу. Там, у плавнях, віддалік від берега, він починав співати псалми, які знав ще з духовної семінарії. І диво-дивне! Оці „вурки“, злодійчуки й забіяки почали йому підспівувати. Пізніше вони почали виявляти йому своє довір'я, свої жалі і все те, чим хворіла молода дитяча душа.

Але пройшов час, всі вони повиростали, дехто вже й одружився. Сам Микола Овчаренко вже став професором фізики й математики в вузі і тут сталося друге диво. Довідавшись про адресу свого попереднього вихователя всі ці колишні „вурки“ й розбишаки почали до нього писати листи. Та ще ж які листи! Це були надзвичайно чутливі, люб'язні і вдячні листи до професора Овчаренка, що, як каже Євгенія Іванівна, не раз доводили його до сліз.

Микола Овчаренко мав феноменальну пам'ять і феноменальні здібності. Він закінчив фізико-математичний факультет з відзначенням і в скорому часі його призначили професором експериментальної фізики й математики в Таганрозькому університеті. Там він познайомився і в 1936 році одружився з учителькою математики Євгенією Іванівною Зеліг, яка стала йому вірним другом і супутником на його життєвій дорозі. В 1937 році в них народилася донька Людмила.

Але професор Микола Феоктистович Овчаренко не забув про батьків заповіт. Він весь час відчував у душі своє покликання „служити своєму ближньому, а через нього — служити Богові“. У 1942 році його було висвячено на священника. Тепер він почав служити не лише студентам і науці, а всім людям, всім „своїм ближнім“. Ще в 1944 році в місті Миколаєві він організував цикл науково-релігійних лекцій для своїх парафіян. Він скрізь і всюди підкреслював, що правдива наука і віра людини в Бога завжди йдуть у парі і одна другу доповнюють. Деякий час він був священником у Бельгії. Прибувши до Канади він продовжував цю діяльність. Тут він написав дві книги: „Розумність у світі — Бог“ і „Розуміння Біблії“.

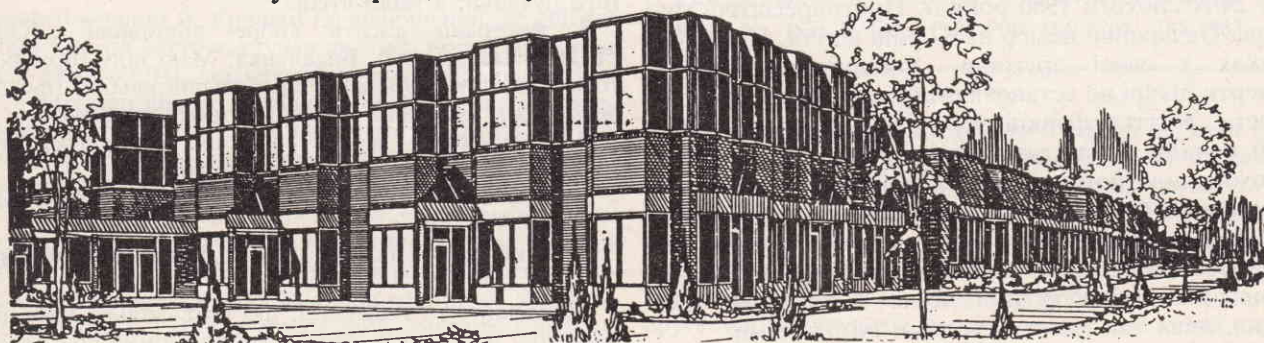
Теми його лекцій були: Як треба розуміти „дні“ творення Всесвіту. Що таке біосфера. Положення Землі у Всесвіті (Космосі). Який зміст і яке значення для людини мають „Проповіді на горі“. Як постало життя на Землі. Походження людини з погляду релігії і науки, та інші. На підтвердження своїх тез він використовував найновіші наукові дані, а також спирався на праці великих богословів не лише православного світу, але також на праці кращих богословів християнської Європи. На його лекції сходилась колись у Миколаєві вся тодішня інтелігенція. Він часто також виступав перед студентами Торонтського університету. Повищі теми не раз були темами його проповідей у церкві, де він у легкий і популярний спосіб пояснював своїм парафіянам істини науки та істини віри в Бога.

На жаль, йому приходилось не раз переживати прикрощі від людей, які є далекі від науки, а ще далші від релігії, хоч і ходять до церкви. На цих лекціях задавали йому й „блюзнірські“ питання, наприклад, про походження людини від мавпи, біблійна версія „створення людини“, створення Всесвіту й людини „за сім днів“ і т.д. Я беру слово „блюзнірські“ в лапки, бо в дійсності ці питання не були блюзнірські. Деякі слухачі мають гострий і допитливий розум, який є здібний логічно мислити й аналізувати явища природи. Отець Микола ні-

“PROMBANK” INVESTMENT LTD. and THE JACYK GROUP

1260 Eglinton Ave. East, Mississauga, Ontario, Canada L4W 1K8. Tel. (416) 625-2171

- Якісні індустріальні і комерційні будинки та розбудови;
- Різні умови оренди або купівлі.



COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

UKRAINIAN CARAVAN

Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • 231-7447

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

- ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;
- ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;

коли не сердився за такі питання, але спокійно, ре-
зонно й переконливо давав на них відповіді.

За свою ревну працю священика, редактора „Вісника“, — органу Православної Церкви в Канаді, — професора богослов'я в православної Колегії Св. Андрія та багато інших доручень в лоні Православної Церкви в Канаді о. Микола Овчаренко удостоївся багатьох нагород і відзначень. В 1972 році він був нагороджений званням протопресвітера і мітрою. З Манітобського університету він отримав науковий ступінь Бакалявра Богослов'я.

Але життя іде своїм порядком. Отець Микола почав підупадати на силі. Він залишив останню громаду, яку він обслуговував, залишив свої навантаження в Консисторії і в Колегії Св. Андрія, і переїхав на відпочинок із своєю дружиною в Торонто. В Торонті він, хоч і хворий, але завжди знаходив сили на кілька годин праці щодня, щоб закінчити свою велику працю „Наука і Релігія“, якій він посвятив багато років свого життя. Однак ця праця так і не побачила світу за його життя. Живучи в Торонті він кожної неділі, поки мав сили, приходив до церкви Св. Андрія, де він був колись настоятелем і дуже спричинився до розвитку й зросту цієї громади, і під час Служби Божої, хоч і не правив, але завжди стояв коло Престолу.

Однак сили його покидали і він вневдовзі мусів іти в шпиталь. Він почав забуватися, його дружина тривожно передчувала, що наближається кінець. І от 24-го лютого 1986 року о. Протопресвітер Микола Овчаренко помер на 87 році життя. Помер на руках у своєї дружини. Конкретної причини смерті лікарі не встановили. Помер просто від старості. Життєві функції його організму одна по одній почали відказувати і вкінці серце зупинилося. Похоронили його в Торонті на цвинтарі Йорк. На похоронах було 12 священиків і багато людей. Хай же буде вічною пам'ять між нами про цього незвичайного священика, талановитого професора, а понад все — благородної, чесно й культурної людини, яких так мало є сьогодні поміж нами.

М. Гринь

ЧИ ВІДОМО ВАМ?

ПРО ІВАНА БАГРЯНОГО З ЙОГО ЛИСТІВ

5 березня 1951 р.

Дорогий друже Іване!

Так як у цьому листі буде багато фотокарток тобі від Нестора Івановича, то сам лист буде дуже коротенький, щоб не обтяжувати.

Насамперед тисяча найсердечніших привітань тобі від мене й від моєї родини.

Подруге — я дуже турбуюся, чому ти вже ось довгий час нічого не пишеш? А ще більше турбуюся, чи розквитався ти з боргами? Чи зібралось там хоч щось грошей, щоб ті борги покрити та й твої турботи якось компенсувати? Це мене пече вдень і вночі і я часом навіть дуже розкаююсь, що так багато завдав мороки людям, а тобі особливо, так закрутив тобі голову та ще й підставив твою голову під ті позички. Якщо ти не розквитався з боргами, то повідом мене негайно, треба буде щось робити, якось ті гроші роздобувати. Напиши, бо повір, що це мені не дає спокою. Я став якось особливо перечулений з тими всіма справами грошовими, а тут ще барбоси випишуть по газетах, що я видаю книжки за кошти УНРади. Уяви собі!!! Га?!

А тут знову морока — М. Омелянович просив надіслати доручення² на твоє ім'я заступати мої інтереси в справах перекладів та видання в США „Сад Гетс.“ Я виготовив і надіслав, а вже аж тоді похопився, що це просто нечестно (м'яко висловлюючись) навантажувати тебе працею навіть не спитавшись про згоду. Отже, прошу тебе, якщо це тебе обтяжить, то повідом мене. І вибач. Щиросердечно вибач. Напиши мені пару слів, що то за пан³, що береться до перекладу, і чи з того щось вийде, як на твою думку.

Між іншим, деякі солідні люди (польські кола Р. Враги, Єжи Гедройца й інші) вживають енергійних заходів, щоб ця книга, вийшла по-французьки. Але це між нами, нікого про це покищо не інформуй. Здається з того щось вийде. В кожній разі побачимо.

Ти обіцяв мені надіслати відгуки читачів. Чекаю. Це дуже цікаво й важно для мене.

В Канаді ніби хтось там (якась приватна фірма) збирається „С.Г.“ фільмувати. Але все це покищо багаторуханки, а мало втіхи.

В Австралії досить добре поставили „РОЗГРОМ“. Це театр Р. Василенка. Маю цілу гору фотосвітлин і думаю видати спеціальний альбом (фоторепортаж), як тільки назбираю трохи грошей.

Ну, тим часом — вітаю тебе щиро. Тисну руку. Бажаю багато радості й успіхів у всьому.

З пошаною — твій

Іван Багрянний

Дорогий Друже Іване!

9 травня 1981 р.

Безсумніву, ти гніваєшся, що я от скільки часу нічого тобі не написав. Навіть не повідомив про отримання грошей. Але ти прекрасно знаєш, що то не зі

злої волі, що ми тебе шануємо й завжди наставлені до тебе якнайкраще душею й серцем. То нічого, що ми тобі рідко пишемо, зате ми про тебе часто згадуємо, як про одного з найкращих і найвірніших друзів. Це я говорю в імені моєї родини.

Засилаючи тобі тисячу найкращих побажань, ще раз прошу вибачити за мою халатність в листуванні. Я навіть не хочу виправдуватися переобтяженістю працею тощо, бо тут не можна виправдатися, тут тільки можна розгніватися шалено, а потім щиро вибачити. Що ти й зроби.

А тепер так:

Мене дуже турбує й цікавить справа, як же ж з погашенням кредиту. Чи вже погашено ті п'ятьсот д.? Це раз. А друге — ти вислав гроші мені й Галі, так які це гроші: чи це твої загорьовані й ти їх не знайшов де діти, як вислати. А чи це гроші з реалізації „С.Г.“? Напиши, щоб я мав спокійне сумління й знав як чинити. За гроші я, звичайно, дуже й дуже дякую, але мушу знати що це. А головне, мушу мати спокійне сумління щодо погашення кредиту.

Слідуюча справа, яка мене цікавить — як же ж з тим суб'єктом, що мав щось там робити в справі перекладу й видання „С.Г.“ по-англійськи? Що з того вийшло? І чому ніхто про це мене не поінформує? Очевидно, що з того вийшов пшик, але я той пшик мушу знати, щоб могли вживати заходів в іншим напрямку зі спокійним сумлінням, не боючись паралелізму.

Так само мене цікавить справа, чому „Г.А.“ затих щодо популяризації цієї книги й нічого не вжив і не вживає, хоч і обіцяно було? Справа ця делікатна й ти постарайся делікатно про це взнати від Григорієва⁷ (при нагоді), чи від Степаненка, щоб потім написати мені всю правду, яка би терпка вона не була. Зокрема мене цікавить, як поступив Григорієв на запит департаменту про цю книгу, яку характеристику він їй дав. Бо справа завмерла й я думаю, що в цім відіграв певну роль Григорієв.

І нарешті — ти мені обіцяв колись зібрати й надіслати відгуки читачів. Я вже маю багато відгуків, але хотів би мати ще, особливо від читачів з американського терену, що ти мені й обіцяв. Чекаю.

І вже зовсім нарешті — мене цікавить, як там стоїть справа з ОУРДП⁸ Поінформуй щиро, по-товариськи, поклавши руку на серце. В мене таке вражіння, що щось там відбувається під кригою таке, що змушує трохи насторожитися. Чому ніхто від вас не надсилає матеріялів до „НД“? Чому не виконує своїх обов'язків (як член ЦК й Секр. ідеологічно-пропагандивного відділу) В. Гришко по відношенню до „НП“? Чому і як це дехто виступав на з'їзді проти збірки на спец-фонд УРДП, мотивуючись тим, що, мовляв, все це дурне, що ніяких „похідних груп“, на кшталт бандерівських, ніхто не дозволить і не допустить, та що гроші мусять збиратися тільки на УНРаду і вже відти матиме їх кожна партія. І т.д. Кому це там вдарило в голову і він забув, що УНРада тримається тільки остільки є хоч одна сильна партія в ній. Тією „одною сильною“ є УРДП. Без неї все би розсипалось. І взагалі — УНРада існує як коаліція партій. А значить: щоб існувала УНРада, треба щоб існували партії, а щоб УНРада діяла — треба щоб діяли партії. Для прикладу: не діяла би наша газета „У. Вісті“ (які на

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА В ТОРОНТІ

НАШЕ ЗАВДАННЯ

ДОПОМАГАТИ ВАМ І ВАШІЙ РОДИНІ, НАШІЙ ГРОМАДІ
ТА ПІДДЕРЖУВАТИ УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ

Поцікавтеся всіма нашими послугами



UKRAINIAN (TORONTO)
CREDIT UNION LIMITED



295 College Street, Toronto	922-1402
2397 Bloor St. W., Toronto	762-6961
3635 Cawthra Rd., Mississauga	272-0468
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254

INQUIRE ABOUT ALL OUR SERVICES

OVER
30
YEARS OF
SERVICE



ПОНАД
30
РОКІВ
ПОСЛУГ

КУПНО, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ
R. CHOLKAN & CO. LTD., REALTOR

Real estate — Appraisals

ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО:

527 Bloor St. W., Toronto, Ont., M5S 1Y5 (416) 532-4404

OTHER BRANCHES:

2336 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 1P3 763-5555

5302 Dundas St. W., Etobicoke, Ont, M1B 1B2 236-2666

Main St., Port Sydney, Ont, P0B 1L0 (705) 385-2983

своїм хребті утримує УРДП) то УНРада не мала би своєї масової трибуни. Або — не працювали би наші люди по всіх країнах над проблемою підтримки УН-Ради, то її кури загребли б, і т.д. А звідси логічний і розумний висновок — якщо ми хочемо зберегти єдиний Державний Центр, то мусимо інтенсивно розбудувати УРДП, як основу того центру. Це перше. І друге: нас не цікавить, як там поступатиме новий окупант — дозволить чи не дозволить нам іти на Україну (при чому, порівняння того, що ми плянуємо, з банде-

рівськими „похідними групами“ — це є глупота) — ми на Україну йтимемо. В цім сенс нашого життя, як осіб і як партії в цілому. А для цього ми мусимо приготувати силу пропагандивного матеріалу, вишколити людей тощо. Це все речі самособою зрозумілі і мене страшенно дивує, як це можна було проти цього сперечатися, і що є підґрунтям такого опозиційного настановлення? Якщо хтось думає, що можна Україну здобувати, сидячи в чужинецькому відділі пропаганди, то це трагічна помилка. Я не хотів би, що ти на цю тему з кимось говорив, тримаючи цього листа в руках, лише я хотів би, щоб ти мене поінформував спокійно і об'єктивно про ваші там настрої.

Оце і все, дорогий Друже Іване, Більше я тобі моє роки покищо не завдаю. Як наші справи тут?

Тримаємось. З усієї сили. І думаю, що ще довгенько протримаємось. Тяжко, але немає ради.

Взагалі є група людей, яка нікуди не збирається їздити. В тім числі і я. Так що нехай там дехто не числить, що ми тут розсиплемось і можна буде бавитися в отаманію. Моє здоров'я, на зло всім ворогам, в порядку (дякуючи вірним друзям таким, як ти от, що не дають аби мене кури загребли й злидні заїли). Успіхи політичні маємо чималі. А взагалі, життя з кожним днем все більше стверджує, що центр мусить бути в Європі, інакше вся акція наша в цілому світі втратить сенс. Так щодо нашої партії, так і щодо УНРади та ВО. Ми зараз так заангажовані в справі підтримки Державного Центру ззовні і всередині, що несемо повну за нього відповідальність, це раз, і друге — мусимо триматися купи й ділити спільну долю.

Як мої справи приватні? Працюю зараз над новою книгою з часів другої війни. Що з того вийде — не знаю. Хоча це справа не приватна... Взагалі в мене немає справ приватних, друже Іване! Навіть справа здоров'я це не є моя приватна справа, так виходить, бо всі в неї втручають, друзі й вороги. Останні все намагаються створювати для мене нестерпні умови, але Аллах з ними...

Тим часом вітаю сердечно.

З пошаною — твій

Іван Багрянний

Дорогий друже Іване!

5 червня 1951 р.

Середечно дякую за інформацію. Також за вирізку з газети. В справах ОУРДП, вірніше в справах ваших взаємин там, ми вишлемо вам незабаром наші (секретаріату ЦК) поради. А тим часом тут, в цім листі я хочу зачепити лише дві речі. Перше — „субсидія“, про яку ти пишеш, для ОДУМ-у і ДОБРУСУ від ... Я не знаю точно від кого. Що то за субсидія?! і чи не вилізе це нам боком? Тут на засіданні ВО було раз реферовано про те, що УВАН отримала п'ять тисяч доларів від російського комітету і всі були страшенно огірені цим; пізніше д-р Витвицький змушений був давати спростовання, що то гроші не від російського комітету, а від якогось там американського „фонду.“ Що це за гроші? Запитую тому, що в тій ситуації, яка зараз витворилася в зв'язку з інтенсивною російською акцією, ми мусимо бути дуже й дуже обачні й не дати десь маху, бо це нам дуже дорого обійдеться. Поінформуй мене про це об'єктивно. (Тут мова про односторонню субсидію від фундації Форда — Ред.)

Друга справа (про неї ти в листі не пишеш, але я її хочу сам тут порушити, бо до мене доходять дивні чутки), це розмови нібито Ніколаєвського¹⁰ про те що вони, мовляв, „договорилися з Багрянним“, чи щось в тім роді. Мене це дуже дивує й цікавить, невже такі якісь натяки може робити Ніколаєвський. Це було би показником якоїсь підлої гри з боку тих кіл, до яких Ніколаєвський належить. А гра та — внести замішання в українське середовище. Бо ж з Ніколаєвським я взагалі ніколи не бачився, ні про що не говорив і не договорювався. Я бачився з Дон Левіним, але ті розмови, які між нами відбувалися (в присутності Вільямса) дуже й дуже далекі від будь-якого договорювання. Вони були дуже гострі, дуже агресивні з мого боку супроти того Американського Комітету, який є фактично комітетом російських єдиноділімців і їх адораторів й який репрезентований був Дон Левіним. Я те все розкритикував і дав свої поради, проти яких Левін махав руками й ногами й називав мою концепцію „большевизмом“. Концепція та — організувати Американський той комітет не так, як вони думають (бо то єдиноділімська реакція), а на принципі рівності всіх народів СРСР і визнання їхніх прав на національну незалежність і суверенність. Ось це голосно здекларувати, а тоді творити з народів СРСР „общій фронт“ (слова Левіна) проти большевизму, а значить і проти російського імперіялізму. Ось цю концепцію Левін і назвав „большевизмом“. Розмови наші кінчилися нічим. Звичайно ми не посварилися, ні, розійшлися дуже чемно і навіть дружньо (бо вся розмова відбувалася в дуже щирих і дружніх тонах — я їм щиро висловлював **наші** погляди на речі, задалегіть оговорившись, що ми не претендуємо на жаден їхній доляр, натомість хочемо щоб вони (Левін, Вільямс, Чемберлен і весь той Американський Комітет) мали вірний погляд на речі, про які вони досі може не мали жадного уявлення лише дивилися на все очима Керенських, Мельгунових тощо. Отже розійшлися ми культурно, одначе принциповими ворогами. І тим більше дивує тепер мене той факт, що Левін в Парижі (в американському консульстві) і в США після свого повернення розсипався, ніби то, на мою адресу несамовитими компліментами. Як це розуміти і що це мало би означати? Я думаю, що це мало би означати суто дипломатичний трюк, „військові хитрощі“, щоб ввести в оману українські політичні середовища й зашахувати їх фактом нібито зговорення з середовищем УРДП (на якому, до речі, їм найбільше залежить). Тільки так це треба розуміти. Це спритно, але досить наївно, бо це вони можуть тільки шептати, а ніяк не зможуть сказати про це вголос у пресі, бо мусять за сказане відповідати. Такого ж характеру й „розмови“ Ніколаєвського, якщо він такі розмови мав (це мені сказав Коваль Ів. Ів., що хтось там йому написав про розмови Ніколаєвського закулісні на згадану тему). В цілому це свідчить, що найвишуканіші російські реакційні кола снують навколо нас тонку павутину. Це не страшно, бо ми в ній не заплутаємось так просто, але все ж таки треба мати вуха на варті. А тому, я хочу просити тебе, щоб ти мені написав негайно про поведінку Ніколаєвського й Левіна, якщо тобі про ту поведінку щось відомо. Це важне тому, щоб ми тут мали їхні карти розкритими, бо вони тут увесь час стукаються до нас

(от і зараз я дістав запрошення відбути зустріч з Даліним), хочуть говорити з нами, нюхають нас, вивчають. Ми теж вивчаємо їх і хочемо цих осіб (впливових) в якійсь мірі переставляти на наш бік. Але це складна гра й може кінчитися пшиком. А вона кінчиться пшиком, якщо панове Даліни й Ніколаєвські не будуть поступливі й лишатимуться на своїх федералістичних позиціях. Ми на своїх демократичних позиціях стоїмо дуже твердо. Навіть УГВР пішла на розмови з Вільямсами в ансамблі ріжних СБОНРів, НТС, монархічеських союзів тощо 5 червня на прийнятті з нагоди приїзду Чемберлена (до речі, я дістав був теж запрошення, але не поїхав сам і не пустив нікого з наших оскільки це прийняття мало бути парадом спонтанної зустрічі віце-президента Комітету Боротьби за свободу Народів Росії з боку російських організацій і організацій „нацменшин“). Ми розмов з **Чемберленом** прагнемо, але без такого оформлення, яке було уряджено Вільямсом п'ятого червня, і не в ролі „нацменшин“. Про це було заявлено американцям раніше.

Отже — ти мені пришли інформацію (коротеньку) про тих „жуків“ що їх пускає Ніколаєвський (якщо це правда). Ми мусимо бути в курсі справ.

Ну і, нарешті, одна справа приватна:

Щодо висилки грошей. Ти не висилай тих грошей, на адресу видавництва, бо ті, що ти раніше висилав, так там і одляпались. Май на увазі, що ту прірву не можна загатити і багато моїх приватних, як також і партійних, грошей там потопає. А витягати їх звідти я не маю совісти. Бо „УВ“, як корабель на глибокому морю з обломаними щоглами; нашим святим обов'язком є їх підтримувати й рятувати. Одначе тих грошей, що ти маєш для мене, ти на адресу „УВ“ не висилай. Я написав вгорі що „багато моїх приватних грошей“, але що це значить? Це значить, що з тих мізерних грошей які я мусів би отримати за свою книгу для утримування себе й родини, більшість зав'язли й зав'язують в „УВ“. Для прикладу: ти вислав на ім'я Галі одну суму й її одержано, але більшу суму ти вислав через видавництво й вони пішли в касу „УВ“.

За твої поради тематичні (для нової книги) сердечно дякую. Я роблю зараз майже те, що ти хотів би, — пишу книгу з часів останньої війни. Книгу про Україну в останній війні. Це має бути роман. Називається „МАРУСЯ БОГУСЛАВКА“. Що з того вийде — не знаю. Щодо перекладу „Саду Гетсиманського“ на англійську — шкода що ти витратив 30 доларів на того перекладача. Тут треба не з того кінця заходити. До речі, мені пропонував Левін видати „Сад Гетсиманський“ по-англійськи (це видавець книги Віктора Кравченка!), але я, бачиш, розіграв з себе дуже цнотливого і до моменту висліду наших переговорів політичних не став говорити на тему видання приватної моєї праці. Тим поповнив величезну помилку, але немає ради.

Вітаю сердечно. Тисну руку —

Іван Багрянний

Примітки:

1. Листи Івана Багряного до Івана Дубинця.
2. В березні 1951 року Ів. Багрянний вислав доручення Ів. Дубинцеві, що мешкав в Нью-Йорку, в яким писав: „... бути моїм уповноваженим на території США в справі перекладів і видавання моїх літературних творів на чужі

мови, заступати мої інтереси перед видавцями, скласти в моїм імені договори та вести відповідну кореспонденцію.“

3. Тут мова про проф. Володислава Біберовича з Торонта.
4. „СГ“ — „Сад Гетсиманський“.
5. Багато різних осіб пропонували найти людей, що перекладуть „Сад Гетсиманський“ на англійську мову, якщо автор цей твір скоротить, дасть згоду змінити назву та поробить інші зміни.
6. „ГА“ — „Голос Америки“ — радіопередачі з Америки в Советський Союз українською мовою.
7. Никифор Григорієв — громадський та політичний діяч, публіцист і педагог, родом з Київщини, з 1949 року — керівник Українського відділу „Голосу Америки“.
8. ОУРДП — Об'єднання Українців Революційно-Демократичних Переконань в США.
9. „НП“ — журнал, офіційний орган УРДП — „Наші позиції“.
10. Б. Ніколаєвський — провідний діяч російської еміграції соціал-демократичного напрямку.

Ол. Коновал

ВИДАННЯ АНГЛОМОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ-РУСИ М. ГРУШЕВСЬКОГО

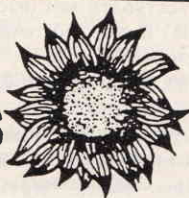
Президія Секретаріату СКВУ надала 6-го лютого 1988 року патронат Науковій Раді СКВУ і відповідним науковим установам-членам Н. Ради для підготовки і видання англomовного перекладу найважливішого твору української історичної науки в 20-ому столітті — „Історії України-Руси“ проф. М. Грушевського. Це одnogолосне рішення Секретаріату СКВУ свідчить, що світова центральна українського громадського життя в діяспорі центристю розуміє вагу цього фундаментального проекту.

Патронат СКВУ надано у зв'язку із відзначенням 1000-ліття удержавлення християнства України-Руси в 988 році, і відзначенням першої української держави в 20-му столітті — Української Народньої Республіки, якої 70-ліття припадає на 1988 рік. Першим президентом УНР був проф. Михайло Грушевський, головний будівничий української держави в 1917-1918 роках і найвидатніший історик і організатор українського наукового життя в 20-ому столітті. Англomовний переклад класичного і монументального твору Мих. Грушевського стане тривалим і гідним відзначенням 1000-ліття розвитку українського християнського народу, якого історичну метрику так вдало відтворив наш найвидатніший історик — Михайло Грушевський.

Alfred Leather Sheepskin and Fur Co.
162 SPADINA AVE. (at QUEEN)
TORONTO, tel. 366-0091 Юхим Зілюк
ВЕЛИКИЙ ВИБІР:
— Кожухів, хутер і шкіряних виробів.

*Вже 16 років на одному місці служимо
українській громаді! Найвищої якості товар
Перед тим, як купити хутро чи кожух,
порівняйте наші ціни і якість!
Шиемо до міри без додаткових коштів.*

arka shoes



- Великий вибір вигідного і модного взуття
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE
— GALLUS — ORTHOPAEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2218 BLOOR ST. W. (at Runnymede) TONY HRUBI
TORONTO, ONT. M6S 1N4 (416) 763-1851

M - C D A I R Y

- ЙОГУРТ 212 Mavety Street
- ГУСЛЯНКА TORONTO, ONTARIO
- БІЛИЙ СИР Tel: 766-6711
- СМЕТАНА

У С Е С М А Ч Н Е,
Д О Б Р О Я К І С Н Е!

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ

DANYA

FASHION SHOPPE

2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4

Телефон: 766-4511

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

Bus. 366-4433
Res. 259-4778

Louis Kallinikos & Sons Inc.

DESIGNERS AND CREATORS OF FINE FURS
RESTYLING • REMODELLING • REPAIRS
Дуже умірковані ціни

825 Queen St. W. Toronto, Ont. M6J 1G1

Ростислав ВАСИЛЕНКО

ЛІД СКРЕС

(Шевченківські читання в Оттаві)

Цікаво, незвично і інтригуюче було почути з уст секретаря Спілки Письменників України поета Дмитра Павличка — „Перебудова... давайте разом зрозуміємо, що сталося... Сьогодні я читаю Багряного... Сьогодні я з вами говорю, як думаю...“

Ця зустріч відбулася в березні цього року в Оттавському університеті з рамени Шевченківських семінарів. Цьогорічними учасниками були Віталій Дончик — професор літератури Київського університету і літературний критик, Павло Гриценко — науковець мовознавства Академії Наук УРСР і поет, редактор та перекладач Дмитро Павличко.

Подібні семінари попередніх років викликали, принаймні у мене, якщо не здивування то обурення — ну що ті гості-естаблішмент з придушеної України, можуть нам сказати про Шевченка що ми ще не знаємо (Див. „І чого вони їздять?“ Нові Дні, березень 1984 та „Відповідь у Харків“, лютий 1985). Але цього року ці Шевченківські читання набрали іншого характеру. Цього року про Шевченка взагалі не було мови. „Сьогодні ми будемо говорити, відштовхуючись від Шевченка, про великі проблеми, що виникли в нашому житті“ — сказав на початку Гриценко. І весь вечір гості говорили про ці проблеми. Відверто і майже щиро. Вони проїхали з виступами від Ванкувера до Оттави і у нас був їхній останній вечір. Ось що говорили гості з України в Оттаві (подаю у сконденсованій формі):

Павло Гриценко — Говорімо про проблеми у нашому житті, відштовхуючись від Шевченка. У ваших університетах тут є українознавство, це конструктивна праця; є така праця і у нас, але деякі ваші кола цих наших конструктивів не побачили, хоч тепер ви більше розумієте нас... У нас зараз посилена видавнича діяльність, сьогодні українська мова може забезпечити всі сфери життя(?!). Видано Українсько-Російський Словник, 6 томів, (досі був виданий Русско-Український Словарь, 3 томи), видається Украинская грамматика російською мовою для росіян, що живуть в Україні. Ця ж граматика буде видана англійською мовою для тих в Канаді, Америці, хто хоче вивчити українську мову. Видано 11 томів — Словник Української Мови, найкраще видання, нагороджене у 1983 році премією СРСР. Видано Етимологічний словник української мови, Фразеологічний словник укр. мови, Синонімічний словник укр. мови. Видано Атлас української мови, 2,500 експозицій, 4 томи Історія української мови, Історія літературної мови, разом 16 книг. Доповідь Гриценка була дещо суха, може через статистику, а може з усвідомлення того, що для кого всі ці видання і слов-



ОРГАНІЗАТОР НАЙДЕШЕВШИХ, БЕЗПОСЕРЕДНІХ
ЧАРТЕРОВИХ ЛЕТІВ ДО ПОЛЬЩІ — 1988 —
ЛІТАКАМИ ПОЛЬСЬКИХ ЛЕТУНСЬКИХ ЛІНІЙ **LOT**

ТОРОНТО — ВАРШАВА	Ціни	ВАРШАВА — ТОРОНТО
ЛЮТИЙ 10, 21 БЕРЕЗЕНЬ 13, 20, 30 КВІТЕНЬ 6, 13, 20, 24 ТРАВЕНЬ 1, 8, 15, 22, 29 ЧЕРВЕНЬ 1, 5, 8, 12, 15	567.00 653.00 629.00 776.00 809.00	ДОВІЛЬНІ ДАТИ ПОВОРОТУ БЕРЕЗЕНЬ 13, 20, 30 КВІТЕНЬ 6, 13, 20, 24 ТРАВЕНЬ 1, 8, 15, 22, 29 ЧЕРВЕНЬ 1, 5, 8, 12, 15, 19, 22, 26, 29
ЧЕРВЕНЬ 19, 22, 26, 29 ЛИПЕНЬ 3, 6, 10, 13, 17, 20, 24, 27, 31 СЕРПЕНЬ 3, 7, 10, 14	873.00	ЛИПЕНЬ 3, 6, 10, 13, 17, 20, 24, 27, 31 СЕРПЕНЬ 3, 7, 10, 14, 17, 21, 24, 28, 31 ВЕРЕСЕНЬ 4, 7, 11, 14, 18, 25
СЕРПЕНЬ 17, 21, 24, 28, 31 ВЕРЕСЕНЬ 4, 7, 11, 14, 18	777.00	ЖОВТЕНЬ 2, 9, 16, 23, 30 ЛИСТОПАД 13, 27
ВЕРЕСЕНЬ 25 ЖОВТЕНЬ 2, 9, 16, 23, 30	639.00	ГРУДЕНЬ 4, 11, 18, 21 СІЧЕНЬ 4, 19 (1989)
ЛИСТОПАД 13, 27 ГРУДЕНЬ 4, 11 ГРУДЕНЬ 18, 21 СІЧЕНЬ 4, 19 (1989)	579.00 769.00 809.00 567.00	Діти нижче 12 років — \$567.00 ДОДАТКОВІ КОШТИ: Забезпечення — \$25.00 Оплата леговища — \$20.00 ДОЗВОЛЕНА ВАГА БАГАЖУ 30 кг. ПЛЮС РУЧНИЙ БАГАЖ

**ПРОСИМО НЕ ВІДКЛАДАТИ І ВЖЕ ТЕПЕР
РЕЗЕРВУВАТИ МІСЦЯ В ПЕКАО ТРАВЕЛ, Тел (416) 588-1988**

POLISH AIRLINES
LOT

ники коли зникають українські школи (про що я і зауважив в дискусії).

Віталій Дончик — кажуть (Коротич теж) за останні роки не вийшло нічого вартого уваги в українській літературі. Неправда. Вийшло багато цікавих творів, серед них „Собор“ О. Гончара, „Мертва зона“ Неоніли Кузьмич, „Маруся Чурай“ Ліни Костенко, „Мальви“ та багато інших. В цих творах були порушені проблеми, що сьогодні вийшли наверх в епоху гласності — корупція, бюрократизм, питання українських шкіл, русифікація, застій і пліснява і т.д. Хай не цілком було про все сказано, але було порушено, а невдовзі порушено буде значно більше, завдяки Михайлові Сергійовичу Горбачову. Досі літературі заважала політика, тепер література покликана існувати самостійно.

Дмитро Павличко — Я був тут в Оттаві на Шевченківських читаннях 4 роки тому, але яка різниця, як життя пішло вперед! Давайте разом зрозуміємо — що сталося. А сталася започаткована Михайлом Сергійовичем перебудова. Як ви її розумієте? Як ми її розуміємо? От про це сьогодні давайте будемо говорити. Чотири роки тому я чув питання, критичні зауваги, я відповідав, але я стри-

мувався, я мусів зважувати як вам відповідати, хоч іноді в думках я признавав вам слухність. Сьогодні я з вами говорю, як думаю. Чорнобиль показав трагічно наскільки важлива екологія в нашому житті, тепер народ протестує, забороняє будови АЕС в населених районах, в результаті протестів уряд відмінює будови. Сьогодні українці цікавляться тим, що є і що було на Україні, відбуваються дискусії в університетах (Львівський) на теми громадянської війни, революції. Але крім екології та історії є ще національне питання, для нас дуже важливе. Це є питання життя нації, і воно мусить бути вирішене. Я вірю, що найкраще вирішення національного питання є в тезах і працях Володимира Ільча Леніна і я вірю що національне питання буде вирішене по лєнінськи. Ви знаєте що говорилось на Пленумі Правління Спілки Письменників України в червні 1987 р. Власне письменники викликали активізацію перебудови в Україні. Нам говорять і тут у вас і вдома, що газета „Літературна Україна“ стала тепер кращою, цікавішою і ми з цього радіємо. Школи — за останній рік відкрито 96 українських шкіл. Винне не лише Міністерство Освіти за брак українських шкіл, самі ж українські батьки посилали своїх дітей в російські школи. З другого боку — ми му-

симо знати російську мову. СРСР — держава ста мов, а російська мова в інтернаціональній нашій державі є мовою міжнародного спілкування. Але в Україні живе 10 мільйонів росіян і вони мусять знати українську мову живучи в Україні. Як росіяни, що живуть в інших республіках, мусять знати мову тих республік, напр. естонську, литовську, і навпаки. У вас тут в Канаді є цікавий експеримент в Альберті, двомовні школи, половина предметів англійською мовою, половина українською. Експеримент вартий уваги, буду про це говорити в Києві. Перебудову почала партія, отже перебудова у нас іде згори, бо партія сама побачила, що ми зайшли в тупик. Це не є зміна знизу, як французька революція, у нас партія веде народ на шлях перебудови, але нам ще треба багато перебороти місцевого застою і спротиву, який породжується незрозумінням перебудови.

Я записав виступи гостей під час семінару і подав тут стисло їхні головні думки, хоч, може, не дослівно. У відповідь на мої запитання відносно Стуса, Антоненка-Давидовича, Руденка та „білі плями“ в літературі Д. Павличко відповів: — думаю, вибране з творчості Стуса побачить світ у нас, але не всі речі Стуса можна друкувати, деякі вірші є просто злові, писані в тюрмі. Антоненко-Давидович в пошані у нас, читач має його твори і ще матиме (не було реакції на мою згадку про „Двісті листів Б. Антоненка-Давидовича“ та „Б. Антоненко-Давидович у пазурах чекістів“). Білі плями по-

волі заповнюються. заборонені автори дістають признання, також їхні твори. І не тільки наші, але й ті, що закордоном. Я, наприклад, читаю сьогодні Багряного (оплески в залі. Про Руденка відповіді не було).

До ширшого обміну думок на форумі не дійшло бо гості були потомлені і по кількох питаннях-відповідях вечір закрався, але розмови продовжувались приватно після семінару. Авторів цих рядків Павличко сказав, що не виключена можливість мистецького обміну з обох сторін. Взагалі відчувалось, що гості з Києва щиро сприяють перебудові, звичайно, в рамках партійної ідеології, а головне — змінилося відношення до нас. Ніхто з них нас не ображав, зник ненависницький лексикон. як напр. у І. Дузя („Серед друзів і ворогів“, Нові Дні, лютий, 1985). В розмовах пробивалася щирість і бажання обміну думками, хоч стоїмо на протилежних національних і політичних позиціях. Виглядає, що лід таки скрес!

„ЕНЕІДА“ КОТЛЯРЕВСЬКОГО — БОЛГАРСЬКОЮ МОВОЮ

Нещодавно вийшла в болгарському видавництві „Народна культура“ гарно оформлена „Енеїда“ Івана Котляревського в перекладі болгарського поета і літературознавця Кирила Кадійського. Художнє оформлення — Данієли Зекіни. Книжку відкриває відома прониклива стаття Олеса Гончара „Безсмертний полтавець“.

**Complete
Home
Comfort!**

- Автоматична, контрольована комп'ютером доставка
- 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- Продаж і обслуга домашнього опалювального устаткування
- Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,
Tel: 232-2262

183 Bloor Street East, Oshawa L1H 3M3
Tel: 728-5138



SIPCO
Sales & Leasing
Limited

Заким купити чи найняти авто
— потелефонуйте на число:
232-0557 і покличте

83 Six Point Road, Toronto, Ontario, Canada M8Z 2X3

- Повна обслуга винайму особових і вантажних авт
- Корпоративні й індивідуальні пляни, достосовані до Ваших потреб
- Короткі й довготривалі реченці, від 6 до 60 місяців
- Винайм автомобілів усіх марок і моделей — крайових і закордонних
- Дуже конкурентні ціни — гуртова знижка для Вас!

Андрія Стасіва або Тараса Корда.



ОНОВЛЕНІ СТОРІНКИ ПРИЗАБУТОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ СПАДЩИНИ

(Надіслане з України)

В добу корінної, справді революційної перебудови і демократизації всіх галузей суспільного життя в СРСР, відкриваються можливості повернути в живий обіг усе вартісне з української літературної спадщини другої половини ХІХ — перших десятиліть ХХ століття, видрукуювши твори тенденційно вилучених з літературного процесу письменників. М.С. Горбачов на минулорічній зустрічі з керівниками засобів масової інформації та пропаганди сказав, що „Забутих імен, білих плям ні в історії, ні в літературі не повинно бути. Інакше це не історія, не література, а штучні, кон'юнктурні конструкції“.

Перші кроки в цьому зробили республіканські журнали „Україна“, „Жовтень“, „Вітчизна“, „Київ“, газета „Літературна Україна“. Так, часопис „Вітчизна“ у №12 за минулий рік видрукував уривок з автобіографії М. Хвильового, його ж повість „Іван Іванович“ і оповідання „Синій листопад“ із післясловом доктора філологічних наук М. Жулинського. У „Києві“ (1987, №12) опубліковано добірку ранніх оповідань В. Винниченка з виваженою ґрунтовною передмовою П. Федченка.

Процес повернення народів призабутих імен і творів, розкриття перед читачами замовчуваних протягом тривалого часу сторін народного життя розширюватиметься 1988-го року. Зокрема, „Вітчизна“ видрукувала поему „Розстріляне безсмертя“ В. Сосюри, „Листи з Соловків“ і „Повість без назви“ В. Підмогильного, „Київ“ — автобіографічний роман „Третя Рота“ В. Сосюри, а журнал „Прапор“ — драму „Народний Малахій“ М. Куліша. У видавництві „Радянський письменник“ виходить том поезії М. Філянського.

Першими ластівками цієї надто відповідальної і вкрай потрібної справи стала публікація у перших двох томах п'ятитомника Юрія Яновського його ранніх оповідань із збірки „Кров землі“ й роману „Чотири шаблі“ та вихід у світ збірки вибраних поезій Михайла Семенка. Згадані твори Ю. Яновського й вірші М. Семенка не друкувалися понад півстоліття.

Більшість оповідань книжки „Кров землі“ (виходила 1927 1930-го рр.) присвячено головній проблемі довоєнної творчості Яновського — „Людина і революція“. В ранніх оповіданнях, таких, як „Роман Ма“, „Туз і перстень“, письменник часом зловживав поверховим романтизмом. Але ці твори й досі приваблюють читача. Насамперед, наполегливими пошуками способів опоетизування нової революційної дійсності, динамічністю і незвичайністю персонажів, буйною фантазією автора, своєрідним поєднанням реальних драматичних конфліктів і ситуацій та засобів умовності й фантастики.



За ближчими інформаціями телефонувати
в Монреалі: (514) 844-2674
в Торонто: (416) 364-2035

POLISH AIRLINES



1000 Sherbrooke St. West
Suite 2220
Montreal, Que. H3A 3G4
Phone Montreal (514) 844-2674 Toronto (416) 364-2035



Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

Так, оповідання „Мамутові бивні“ відкривається описом вистави оперети, що відбулась 52 тисячі років тому; попільниця на столі в робфаківця, в минулому комісара, є частиною людського черепа („Історія попільниці“); герой оповідання з часів громадянської війни „Байгород“ Кіхана гине, як то личило б його прообразу Дон Кіхоту („Важкі доспіхи гнули до землі... Лати, дзвонячи, полетіли, на камінну підлогу“).

Така умовність обрамлює чи відтіняє реальні напружені колізії оповідань: викриття і покарання шпигунок-контрреволюціонерок Ма і Оксани Полуботок, незважаючи на кохання до них („Роман Ма й „Історія попільниці“), спроба ворогів радянської влади знищити відважного сількора („Мамутові бивні“), відсіч городян банді анархістів Марусі („Байгород“).

Поза спробою заінтригувати читачів вигадливою фабулою знаходимо в названих творах глибокосутні роздуми про життя, що „є молодість, труд і любов“, схвильований гімн красі Києва, блискуче індивідуалізовану мову персонажів, звертання до традицій „Слова о полку Ігоревім“, на ритміку якого взорувався письменник у знаменитих „Вершиках“.

Експериментальний пошук Яновського породив і його „Чотири шаблі“. Цей твір — багато в чому вдала спроба реалізувати набутий у малій прозі досвід зображення подій громадянської війни на Україні в „новому типі романної форми, раніше зовсім не знаної“ (О. Гончар). Саме в „Чотирьох шаблях“ віднайшов Яновський принцип конденсації форми і таку структуру фрази, яку французький перекладач і письменник Л. Арагон порівнює із створеною такими визначними стилістами, як Монтень Боссює, Пруст і Дос Пассос. Однак, попри новаторські риси роману, прихильний відгук на нього Максима Горького, який писав про гарні перспективи молодого Яновського, „Чотири шаблі“ опинилися за лаштунками літературного набутку.

Збірник віршів М. Семенка став справжньою подією у культурному житті України, до того ж довгоочікуваною. Син волосного писаря з полтавського села Кибинців, Семенко був піонером у широко розроблюваній урбаністичній тематиці, щедро вводив у свої вірші терміни з галузей техніки, мореплавства, навіть себе назвав Удосконаленням Електричним двигуном. Схильний до екстравагантних ексцентріад, футурист Семенко прагнув епатувати не позбавленого міщанських поглядів читача, вдаючись навіть до крайнощів. Однак все ж не це визначає суть творчості Семенка, „нині справедливо визнаного за одного з зачинателів української радянської поезії“ (М. Бажан).

Талант Семенка виявився не стільки в його „модерному“ експериментаторстві зі словом, скільки у віршах, що показують інтелігентську рафінованість і надзвичайну вразливість душевного світу поета. Це, скажімо, прозоро-ностальгічна мініатюра „Ластівка“, що нагадує японські хокку:

Я давно-давно не бачив ластівки

*Давно не бачив цієї простої еластичної пташки
Ви подумайте — пройшли роки роки
Як не бачив я ластівки.*

Поет збагатив українську поезію використанням засобів суміжних мистецтв — музики (Семенко добре грав на скрипці, писав для неї композиції) й кіно (був головним редактором Одеської кіностудії, заступником голови Всеукраїнської асоціації революційного кіно), утвердив верлібр (система віршованих рядків, ритмічна єдність яких ґрунтується лише на інтонаційній подібності) як структурний принцип національного віршування, розширив ритмічні можливості вірша і словник рим. Вогонь кращих поезій М. Семенка не згас із загибеллю поета трагічного 1937-го року.

Крім названих книг та публікацій у пресі, вийшли твори В. Свідзинського, В. Симоненка, В. Підпалого, О. Кундзіча. Вони доповнюють скарбницю української літературної спадщини.

В. Погребенник

Дм. НИТЧЕНКО

НОВА ЗБІРКА ПОЕЗІЙ ЛІНИ КОСТЕНКО

(Початок у попередньому числі)

Драматична поема „Сніг у Флоренції“ оригінальна своїм сюжетом і композицією. Дія відбувається в 16-му столітті в монастирі старовинного французького містечка Тур та прилеглому до монастиря парку. Сховавшись в парку, два монахи грають в шахи. Грати їм заборонено, бо це гріх, і вони весь час боязко озираються, щоб не застав їх брат Домінік чи абат. Один з монахів сміливіше говорить про обставини, кривди, а другий, боязкий, весь час стримує його, лякаючи гріхами. І в тих розмовах розкривається дійсність їхнього життя та оточення. Смільвіший монах часом критикує й політичні обставини, які нагадують сучасні:

А важко жити в світі чоловіку.

Куди не гляне, все якийсь заперт.

Ото вже як пішло із первовіку,
то так уже на всі віки вперед.

Хоч би й ця гра. Ну, чим вона безбожна...

А поблизу в саду бовваніють три статуї святих, девять муз в образі карнавальних флорентійок. І хоч вони в бронзі чи камені, та часом перевтілюються в „подобі преціозних дам“, чим приваблюють і хвилюють монахів. Поглядаючи на прачок на річці, смільвіший монах каже:

Прекрасні прачки на ріці Луарі.

Отож і місяць світить все туди.

Крохмальний чепчик, очі карі,
і руки аж рожеві од води.

Але брат Домінік остерігає монаха від гріха, хоч недавно сам був покараний за „жіночі справи“.

Біля монахів появляється чортик, який, жартуючи, кидає свої репліки. Та монах говорить знову своєму колезі:

Шах королю. Рятуй свою корону.

В Парижі траур. При дворі гризня.

Король умер. І, звісно, хто при ньому був на коні — посипались з коня.

Та найбільше ідейного змісту твору розкривається в розмовах поміж скульптором Флорентійцем і старим скульптором Рустичі. Фактично це та сама особа, тільки в різному віці й обставинах. Це літературний прийом авторки, щоб устами старого Рустичі розповісти про змарновані його ж роки в молодшому віці, щоб показати, як треба дивитися на справжні мистецькі здобутки і від чого вони залежать. Старий увесь обшарпаний, живе в злиднях, не створивши протягом життя творів, які могли б пережити віки й дати славу і ґрунт до життя.

Зустріч Флорентійця з цим привидом чи двійником відбувається в парку вночі при місячному світлі. Старий Рустичі дрімав, як раптом хтось торкнувся його плеча. Він здригнувся й побачив перед собою молодого високого чоловіка в плащі. Флорентієць починає розпитувати Старого, чого він тут самітний і хто він такий. Старий розповів, що вся його рідня вже на тому світі, а він доживає віку у злиднях у келії монастиря. І Старий назвав своє прізвище, що він Джованфранческо Рустичі. Це здивувало і вразило Флорентійця, бо це ж він сам Джованфранческо Рустичі, славетний скульптор, тож назвав старого привидом.

— Ні, я не привид. Ні, я не фантом.

Ти — молодість моя, а я — твоя руїна, — сказав Старий.

У тривалій розмові з'ясовується причина його стану. Старий віддав свій хист на возвеличвання правителів, роблячи їхні подоби у вигляді скульптур. Та ті зверхники померли або їх скинули, а скульптури пішли на сміття. Старий підкреслював, що справжньому мистецтву не страшні ні час, ні тортури.

Флорентієць пробує боронитися, доводячи, що й вони створили дещо для вічності:

Зайди в той Сад, заглянь в тіністі гроти,
зустрінь себе в майстернях тих, де ми
в часи насильства, підступу й підлоти
мистецтвом ушляхетнили уми!

Та на знак того, що то ще не було мистецтво для вічності, Старий каже, що з того саду нічого вже не лишилося. А свою молодість в особі Флорентійця Старий критикує за розгульне життя, твердить, що мистецтво, створене на замовлення володарів, не має вартости:

Він з ними їхній. Деспоту в угоду
зліпив аж кілька непристойних пик.
Одне із двох — або люби свободу,
або залеж від милості владик...

І коли розшифруємо ідейну сторону кожної назви трьох збірок Ліни Костенко, то побачимо, що всі вони мають одну головну ідею: творити не агітки, а справжнє мистецтво, для вічності, а не на



КРЕДИТОВА СПІЛКА

„БУДУЧНІСТЬ“

Щадіть, позичайте та полагоджуйте
всі свої фінансові потреби в
Кредитовій Спілці „Будучність“

140 Bathurst Street, Toronto,	363-1326
2253 Bloor Street West, Toronto,	763-6883
4196 Dixie Road, Mississauga,	238-1273
221 Milner Avenue, Scarborough,	299-7291

ВІДВІДАЙТЕ НАС —

РАДО ВАС ОБСЛУЖИМО!

ARKA LIMITED

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панамы, образи, вишивані блюзки, кераміка, платівки та касети, друкарські машинки, обручки й заручинні перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West, Toronto, Ont.
Tel: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

WILLIAM'S SHOE STORE

Від 1950 спеціалізується в широкому
— взутті В — EEEEE
— взуття для дорослих і дітей
— ортопедичне взуття

- WHITE CROSS
- SALAMANDER
- NATURALIZER
- ROMICA • JARMAN
- FLORSHEIM



TORONTO, 750 Queen St. W.
(біля церкви св. Миколая; розуміємо по-українськи)
Телефон: 363-4898

замовлення часу: „Над берегами вічної ріки“, „Неповторність“ і „Сад нетанучих скульптур“ — всі вони об'єднані однією метою.

Змальовуючи картини життя, далекі від України, авторка мала досить прикладів з обставин на рідній землі, де часто під час культу особи заклиалося писати на злобу дня, на замовлення.

Ця універсальна ідея, яку обрала собі Ліна Костенко, актуальна для всіх мистців всього світу. Тож тема, де змальовується вислужування перед сильними, віддання талантів на звеличання деспотів, диктаторів, стара, а разом і нова, свіжа з прикладів сучасного політичного й мистецького життя в багатьох країнах. І головне, що цю тему Ліна Костенко висвітлювала оригінально, навіть на



CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W. Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Telex: 06-984797

Інж. ЮРІЙ А. ОХРИМ
Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу.
- Виконує всі фази планування, будови і перевірки більших індустріальних проєктів у Канаді, США, та в інших частинах світу.

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

**ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ**

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залях.

**БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!**

GEO. H. CREBER (від 1897 року)
208 Kingston Rd. at Woodbine

**УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ
У ТОРОНТІ**

- першорядні майстри, скульптори і креслярі;
- імпортований і місцевий граніт, бронза;
- фотографії на порцеляні, надгробні написи;
- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наші ціни найпоміркованіші!

Тел. вдень — 691-5712 і увечорі — 762-3502

РОМАН ДЕМКІВ

чужому матеріялі, де просвічується і своя місцева дійсність на рідній землі, але написала з надзвичайною майстерністю, знанням історії, побуту, мистецтва і життя тодішньої Франції.

І останній драматичний твір цієї збірки „Дума про братів неазовських“. Тут діють в основному три особи: гетьман Павлюк його помічник Томиленко та молодий козак Сахно Черняк. Як відомо з нашої історії, Павло Павлюк (він же Павло Бут і Павло Гузан) у 1635-му році був учасником повстання на чолі з І. Сулимою, здобув фортецю Кодак, яку поляки побудували на Дніпрі, щоб перетяти козакам рух по Дніпрі до Чорного моря. А в 1637 році гетьман Павлюк очолив повстанські загони в боротьбі проти поляків. У першому бою вони розбили польське військо під Кумейками, про що народня пісня каже, що „Козаків лягло чимало, ворогів утрое“. Але в другій битві польське військо з великою перевагою оточило козаків під Боровицею й погромило їх, до чого спричинилась зрада. Старшину заковану в кайдани, поляки везли вночі на возах до Варшави на суд, де Павлюкові стягли голову настромивши її потім на спис.

Про один з фрагментів цих подій і розповідає Ліна Костенко. Коли їх везли, на возі в кайданах були Павлюк та Томиленко, а в молодого Сахна руки були скручені тільки сирицею. Вночі була можливість йому втекти. Гетьман Павлюк наказує Сахнові випасти з воза в рівчак й тікати додому до дружини та дітей. Та відданий своїм провідникам, ідеї боротьби за Україну, він хоче прийняти кару разом з ними. Ідучи, Сахно почув спів кобзаря, який виконував „Думу про трьох братів“, його вразила жорстокість старших братів.

Авторка в історичних літописах знайшла матеріяли про ідейність і героїзм молодого козака Сахна Черняка і дивується, що про інших героїв нашої історії створено думи і пісні, а про Черняка так і забули. Цим твором вона плямує зрадництво, яке в історії України не раз призводило до великих поразок, і славить вірність та героїзм.

Підсумовуючи цей поверховий огляд нової книжки Ліни Костенко, можна ще раз підкреслити „неповторність“ її творчості. До речі цей твір перегукується з ідеєю роману В. Шевчука „Злам“, в якому він теж висував ідею, що треба писати твори, які житимуть довго, принісши славу рідному мистецтву, літературі.

Як і в попередніх творах Ліни Костенко, так і тут бачимо талант досвідченого майстра: добірна мова, глибока ідейність, філософське трактування вчинків, подій, досконале знання історії. Вражають читача модерні свіжі образи, метафори, порівняння, контрасти, зіставлення: Йде череда, туман взяла на роги. Дощу і снігу наковтався комин. Життя і смерть на відстані стріли. Провалля пережитих літ. Слова, як сонце сходили в мені. Плачуть і моляться білі троянди. Жонглоє будень святістю і свистом та безліч інших.

До рідких недоліків можна віднести кілька неправильних наголосів та окремі слова — русици-

зми. Авторка пише „дошками“, замість „дошкА-ми“, „Получив (русизм), замість одержав, дістав. Майже скрізь вона вживає „захищав“, коли краще звучить в тих місцях „боронив“. Неприємно вражають іменники в давальному відмінкові з короткими закінченнями на у-ю: мистцю, замість мистцеві, Сошенку, замість Сошенкові, козаку, замість козаків, що дуже тепер поширене в творах на рідній землі, хоч Максим Рильський писав свого часу, що українській мові давальному відмінкові властиві повні закінчення: дідові, робітникові, учителеві, народові і т.д. Мабуть, помилково написано слово „медичинський“, замість медичний. На щастя, такі огріхи трапляються в книжці рідко. Загалом же твір надзвичайної вартості і краси.

Юліян **МОВЧАН**

СТРАХ МОСКВИ ПЕРЕД САМОСТІЙНІСТЮ УКРАЇНИ

(Із спогадів підсоветського в'язня)

...„Засуджений — осуди свої націоналістичні погляди!“ — читаємо на величезному плакаті в ідальні. Він виразно виділявся від численних таборових пропагандивних плакатів про „щастя вільної праці“ та інших „добродійств“ комуністичної партії. Бо подібно, як демагогія про соціальну „справедливість“ має на меті приховати клясовий визиск в ССРСР, так само інтернаціональна балаканина про „рівноправність націй в ССРСР“ є лише маскарадним костюмом величезної колоніальної імперії“ (Стор. 62).

Це цитата з книжки „Московщина“ Юрія Вудки — донедавнаго політв'язня советських тюрем та концентраційних таборів, який дістався до Ізраїля і ще 1984 р. видав у Єрусалимі книжку своїх спогадів. У цій 262-сторінковій праці російською мовою, автор на підставі своїх особистих спостережень не тільки описує страхітливе поневіряння тисяч людей, які там караються за свої національні, політичні або релігійні переконання, але також на численних прикладах доводить, що найбільше бояться сучасні володарі російської імперії тих людей, які борються там за розчленування тієї імперії на національно незалежні держави. Зокрема і особливо Москву лякає можливість усамостійнення України, без якої Росія, як імперія, не змогла б існувати.. Спогади тим більше цінні оскільки їх автор за національністю є не українець, а жид (або єврей, якщо хто хоче) і тому йому напевно аж ніяк не можна приліпити марки „українського буржуазного націоналіста“. Автор, як можна судити з його книжки, у своїх спостереженнях та висновках цілком об'єктивний, тобто, писав те, що бачив на власні очі і чув на власні вуха.

Про що ж ми довідуємося з книги Юрія Вудки?

ВИСТАВКА Г. РІХТЕРА

В ОНТАРІЙСЬКІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ГАЛЕРІЇ

Від 29 квітня до 10 липня ц.р. відбувається в ОМГ в Торонті ретроспективна виставка праць авангардного європейського мистця Гергарда Ріхтера. На виставці можна оглянути 80 картин та інших мистецьких творів цього всесвітньо-відомого мистця. Цю ж виставку буде показано в Музеї Модерного Мистецтва в Чикаго (17 вересня до 27 листопада), в Музеї Гіршгорна у Вашингтоні (від 14 грудня 1988 до 12 лютого 1989) і в Музеї Модерного Мистецтва в Сан Франціско (від 15-го березня до 28 травня 1989 р.).

20-ИЙ МІЖНАРОДНИЙ КАРАВАН У ТОРОНТІ

Від 17-го до 25 червня відбуватиметься славний уже Міжнародний Караван у Торонті. Цього року в „Каравані“ братиме участь 40 павільйонів, які презентуватимуть національні страви, народне мистецтво, танці та інші зразки культури своїх націй.

Паспорти на один день (\$5.00) або на всі 9 днів (\$10.00) можна набувати у всіх торонтонських відділах Монреальського Банку („Банк оф Монреал) і в лотерійних кіосках підземки.

- Спальні
- Ідальні
- Вітальні
- Домашні прилади
- Матраци
- Софи
- Декоративні вироби



1995 Dundas St. E. Mississauga, Ont.

(1 km W. of Hwy 427) Tel. 624-4411



Власники запрошують Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

Передовсім, автор багато пише про українців. Він підкреслює, що хоч табори та тюрми, в яких він перебував, розміщуються на території Росії, проте якщо йдеться про російських в'язнів, то їх там завжди було значно менше в порівнянні з будь-якою іншою національною групою. Вже це одно промовляє про багато дечого. Переважно там були українці, литовці, жиди, білоруси, латвійці. „Всюди сиділи або пересувалися там групи часто старших людей, — пише він про табір у Мордовії, — які розмовляли або українською мовою, або якоюсь іншою. Російську мову було чути рідко“... (Стор. 56).

„Біля складу, — читаємо далі, — мене зупиняє здоровенний вусатий парубійко років тридцять і починає розпитувати — хто я, звідки, і т.д. Крім всього іншого, я кажу, що я з України. Він говорить до мене українською мовою і я також відповідаю йому тією самою мовою. Висловлюю йому здивування, що в цьому таборі половина кацетників — українці.

— Україна тепер кровоточить, — тихим голосом каже до мене вусатий чоловік. — Капля за каплею. Коли менше, а коли більше, але вона завжди стікає кров'ю...

„Мене пройняв глибокий біль від почутих слів. У них не було патосу, перебільшення. Все було висловлено просто і страшно“.

Виявляється, що половина старших віком людей в таборі — це були партизани які боролися за національну незалежність — Україну, Латвію, Литву і т.п.

„Один з в'язнів, — пише Ю. Вудка, — українець з Тернополя Іван Курилас — з приємністю хотів зі мною поговорити. Видно, він має внутрішню потребу обмінятися думками з тими, хто його розуміє. Він вже сидів повторно і я читав його вирок. Перший термін відбув за службу в Українській Повстанській Армії (УПА). Після заслання повернувся до свого рідного Тернополя. Але не надовго — ув'язнили й привезли назад. За що? За антисоветську агітацію?

Зовсім ні! Виявляється, що під час приватної розмови з однією особою Ів. Курилас сказав, що Україна може і повинна бути самостійною державою. Вже цього було досить аби його запроторити до концентраку на других 5 років. При тому, Кури-

ВИЙШЛА КНИЖКА Т. МАТВІЄНКА

Нещодавно появилася в продажу м. Торонта (книгарня „АРКА“, 575 Квін Ст. Захід і „Вест Арка“, 2282 Блур Ст. Захід) книжка Теодора Матвієнка під назвою „В ЗЕМНОМУ САДУ“, 196 стор.; тверда оправа., портрет. До книжки ввійшла поема („Мій літопис“) і 140 сонетів. Ціна 7 кан. дол.

Або писати на адресу автора (додаючи до ціни книжки два дол. на пересилку):

Theodor Matwijkenko,
682 Warden Avenue, Apt. 513
Scarborough, Ont. M1L 3Z9

лас вважає, що могло б бути ще гірше... Вартий уваги ще такий деталь: оскільки в українському суді були друкарські машинки лише з російськими літерами, в надрукованому на машинці судовому вироків проти Куриласа літеру „і“ було замінено одиницею — „1“ цей факт був ще одним незаперечним показом тотальної русифікації України, проте це зовсім не перешкодило советським „суддям“ написати в судовому вирокі, що поруч інших „гріхів“, Курилас був оскаржений також у „наклепах“ щодо русифікації України... (З достовірних джерел довідуємося, що Іван Курилас вже не живе).

„Але якщо євреї були найкраще згуртованою групою в таборі, — пише Вудка, то українці були найчисленнішою. Серед них були такі, що сиділи в польських, німецьких та російських тюрмах за одну й ту ідею — національну незалежність свого народу. Деякі з них сиділи вже по тридцять років, відбули страхіття Колими й просто чудом вижили і не заломилися. Уже за одно це вони — герої! Дуже шкода, що за довгі роки прізвища багатьох їх забулися, тільки лиця їхні ще трохи залишилися в пам'яті. Але пам'ятаю ще Покровського, Степана Сороку та Басарабу — із старих борців. З молодшого покоління — Сокульського, Шевчука, Горбала, Дяка Лесіва. Правда, це лише в дев'ятнадцятому таборі в Мордовії — не кажучи вже про уральські та володимирівські концентраки...“

Як відомо, одним з методів Москви щодо винищення окупованих націй, зокрема українців, є їх насильне переселення з рідних земель на чужі. І це дає свої трагічні наслідки: в той час, як перед революцією 1917 р. співвідношення між росіянами та українцями було — 1,5:1, тепер — 3:1.

З тією ж метою була запланована в Москві насильна колективізація, в наслідок якої загинуло понад 7 мільйонів українців (не кажучи про тих, що були примусово вивезені на Сибір). На їх місце привозили з півночі „руських“...

Тепер перемішування народів робиться „делікатнішим“ способом. Українцям, які прибувають із заслання, майже неможливо приписатися на мешкання в якомусь українському місті. Натомість їм настирливо пропонують їхати на Далекий Схід, у Казахстан і т.д. Але з другого боку, для москалів, навпаки, українські міста і села широко відчнені. І тому, хоч для українців, як пише Ю. Вудка, мешкань в містах „нема“ — для російських солдат, які закінчують військову службу на Україні, завжди знаходяться, якщо вони бажають там залишитися жити. Все це доводить до того, що українська мова в містах України завмирає, шкіль українських у багатьох містах уже нема зовсім, а там де вони ще є, вони вже в мізерній меншості в порівнянні з тими, в яких навчання провадиться мовою окупанта. Нема сумніву, якщо такий стан і далі триватиме, тобто, якщо українська нація не визволиться з кривавих лап московського удава, тоді через кілька десятків років взагалі не буде жодної української школи в Україні.

(закінчення в наступному числі)

„УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ“ В ТОРОНТІ

Від 1-го до 9-го березня ц.р. любителі української культури в Торонті стали несподівано свідками, а то й співучасниками кількох небуденних подій, що їх можна сміливо назвати Тижнем української культури. Маю на увазі в першу чергу фестивалі українських фільмів, що його влаштувало Канадське Культурне Товариство ім. Шевченка в порозумінні з київським Товариством „Україна“. Чотири фільми висвітлювались у театральній залі Онтарійського Центру Науки („Вечір на Івана Купала“, „І в звуках пам'ять відгукнеться“, „Пропала грамота“ і „Криниця для спраглих“), прислану з Києва чомусь російськомовну версію фільму „Білий птах з чорною ознакою“ було показано в одній із залів Торонтського університету, а „Солом'яні дзвони“ тільки в Робітничому домі.

Всі фільми викликали жваве зацікавлення, зокрема серед українських-канадських студентів, професіоналістів і творчої інтелігенції. За винятком фільму „І в звуках пам'ять відгукнеться“ про життя Миколи Лисенка (кінорежисер покійний уже Іван Миколайчук), режисером усіх інших фільмів був присутній на фестивалі Юрій Ілленко. Немає сумніву, що в особі Юрія Ілленка маємо талановитого й цікавого кінорежисера, який за останніх 20 років міг зробити дуже багато для відродження української кіноматографії, якщо б умови цьому сприяли. Проте, він не представник соцреалізму чи навіть реалізму в кіномистецтві. В його фільмах багато символіки, сюрреалізму, трагедійності, гротеску і взагалі глибокого непрозорого підтексту. Глядачеві їх тяжко розуміти навіть при допомозі коментарів, хоч легко відчуті бачене й пережити разом із персонажами фільмів.

З кінорежисером Юрієм Ілленком на фестивалі був також сценарист, відомий український поет Іван Драч. Було приємно спостерігати, що обидва вони почувалися серед публіки вільно, невимушено, ніби великий тягар знято з їх плечей, завжди готові щиро відповідати на різні запитання, часто з гумором або гіркою іронією, чого не помічалось в земляків з України навіть у 60-ті роки.

В той же час Торонто відвідала також наукова група з України в складі поета Дмитра Павличка, мовознавця з Інституту Академії Наук Павла Гриценка і професора літератури в Київському університеті Віталія Дончика. Вони виступали на двох семінарах катедри українознавчих студій при Торонтському університеті. Хоч ця зустріч відбулася в рамках традиційно-формалістичних „Шевченківських читань“, присутні, здається, відчули, що дотеперішній фальшивий формалістиці прийшов кінець, (дай, Боже, щоб нарешті назавжди), а започатковується відновлення справжньої наукової співпраці в ділянці розвитку української науки й культури поміж окремими науковцями (чи й інституціями) з України і з Канади...

8-го березня ввечері відбулась ще одна зустріч гостей з України з торонтонським українським громадянством в Інституті св. Володимира. Вечірною керував голова Канадського Культурного Товариства ім. Шевченка Андрій Григорович. Програма була імпровізована спонтанно, з виступами Юрія Ілленка, Івана Драча, Михайла Ткача і Дмитра Павличка. Вони не тільки добре читали свої твори і розказували дещо про себе та про свою працю, але й широко, одверто, часто з гумором відповідали на найрізноманітніші запитання. Для мене — це був вершок „українського тижня“, — найкращий літературний вечір, який доводилось будьколи чути, хоч стискаюча серце Павличкова рецитація Шевченкового „Мені однаково...“ чи моторошна „Чорнобильська Мадонна“ Івана Драча викликали не піднесений оптимістичний настрій, а радше глибоку журбу і тривогу за завтрашній день. Дехто з трафаретних патріотів навіть образився на Івана Драча за його відчайдушну репліку, що легше, мабуть, зукраїнізувати єврея чи росіянина, ніж наших рідних малоросів чи хаклів, мовляв, — „це ж образа бідного багатостраждального українця, який віками терпів за свою мову“... Але ж Драч мав на увазі не тих, що терпіли чи терплять за свою рідну мову, а таки тих презрених малоросів і хаклів, які вже понад сорок років і тут розмовляють покаліченим суржигом і в хаті яких не знайдете аніякіського українського (чи й іншого) друкованого слова!

Юрій Ілленко і Іван Драч досить ефективно виступали також в різні дні на торонтській україномовній телевізійній програмі. В бібліотеці Торонтського університету вони відвідали й імпозантну виставку, присвячену 1000-літтю введення християнства в Київській Русі-Україні. Кажуть, що в книжці відвідувачів залишили такий коментар: „Раді були відвідати виставку. Спасибі добрим людям!“

Розповідають, що не надто фортуно вийшло інтерв'ю Івана Драча в радіопрограмі доктора Валентина Мороза. Говорив, мовляв, майже виключно Валентин Мороз, а Драч лише подякував йому за його „доповідь“. Цього інтерв'ю я не чув, тож „продаю за те, за що й купив“... Деякі гості з України були й на Службі Божій в одній з численних тут українських церков. Не знаю, як сприйняли вони репліку, яку почули там на свою адресу.

Взагалі, якщо б жив Петро Волиняк, він напевно зробив би з цьогорічних березневих подій найкращий і найпереконливіший репортаж усієї своєї журналістичної діяльності. Я ж, грішний, з журналістичного обов'язку подав лише кілька сухих натяків і фактів. Подам їх більше і краще щойно тоді, якщо процес перебудови й демократизації в СРСР протриває і утвердиться до наступного року.

Мар'ян Дальний

БЕЗ ПРИКРАС

(У порядку дискусії)

З нагоди святкування тисячоліття хрищення Київської Русі ректор Українського Вільного Університету в Мюнхені, проф. Т.В. Цюцюра виголосив 14 квітня 1988 року, з рамени НТШ в Торонті, в залі Інституту Св. Володимира доповідь на тему „Статус церкви в Київській Русі“.

Доповідь була академічно-схематична, без аналізу і порівнянь, але з неї можна було без прикрас відтворити ситуацію, в якій знаходилась Київська Русь тисячу років тому.

Доповідач підкреслив, що Київська Русь була колиською трьох слов'янських народів: українського білоруського і російського. Тому росіяни мають таке ж право на святкування тисячоліття хрищення Русі, яке будемо мати ми через 12 років святкуючи 2000-ліття заснування християнства.

Київська Русь тисячу років тому не представляла собою державу в сучасному розумінні, це навіть не було царство, а радше широко розкинута імперія, яка складалась зі слабо об'єднаного союзу племен, що творили удільні князівства, зі своїми удільними князями. Сучасна держава плюралістична, до певної міри централізована, з удосконаленим адміністративним апаратом, який контролює всі галузі народного життя. Церква є відділена від держави і не вмішується у законодавство та адміністрацію держави.

У Київській Русі була гармонія між князем, вічем і дружиною, але не було гармонії поміж головним київським князем і удільними князями, не було удосконаленого адміністративного апарату. (Щоб примусити удільного князя платити данину київському князеві, треба було іти війною.) З прийняттям християнства Київська Русь автоматично увійшла в орбіту візантійських впливів, деякі вчені називають це Візантійським „комонвелтом“. Русь, яка була на окраїні цього „комонвелту“ до деякої міри зберегла більше самостійності, ніж країни які впритул лежали до Візантії, і тому перетворились на її сателітів. Візантійський цісар був і найвищим патріярхом церкви, тому він у своїй особі з'єднав світську і церковну влади. Це означало, що його влада була теократична, і церква служила адміністративним апаратом, при допомозі якого цісар керував надзвичайно ефективно у всій своїй імперії. Проф. Т.В. Цюцюра підкреслив, що в дохристиянській Русі панувала релігійна терпимість, християни бояри були в дипломатичній службі і підписували міжнародні договори наряду з боярами нехристиянами. Після прийняття християнства, церква дозволяла цілим селам затримувати свою дохристиянську віру, хоч у це віритись з трудом.

У Київській Русі церква не була відділена від держави, а тому вона тісно мусіла співпрацювати з князем, точніше, почав керувати не князь, а церква; без її благословення не могло початись ніяке діло.

Прийняття християнства в Київській Русі було культурним кроком уперед, бо це відкрило шлях у закордонний світ, включило Русь у коло впливів Візантії, припинило всі війни з Візантією і її союзниками. Церква зцентралізувала адміністрацію. Прийняття християнства зцентралізувало віру Русі.

Церква мала свої суди і князь не міг мішатись у церковні судові справи. Духовних осіб мав право судити духовний суд. Церква мала монополію на лікарні, школи, писання книжок, суспільну думку. Контролювала церква всі міри і ваги, і таким чином контролювала всю економіку країни і встановлювала різні штрафи.

Хоч проф. Цюцюра розхвалював прийняття християнства як Божу благодать, із того, що він сказав, виходило, що церква стала державою в державі і мала в руках, владу законодавчу і виконавчу-адміністративну, в той час як князь цілковито залежав від церкви і мусів церкві платити десятину. З цього виходить, що князь Русі став васалем церкви і Константинопольського цісаря-патріярха. Князь перетворився на представника номінальної влади, а Русь на номінальну державу.

Проф. Цюцюра підкреслив важливість церковної ієрархії, яка стала досконалим адміністративним апаратом держави. Підкреслив теж, що християнство підняло народ понад національність, увело його в братерство народів. Християнство покращило мораль, удосконалило похорон, бо перестали пробивати діру в стіні для виносу покійника, щоб душа мерця не вернулась. Позитивним було і те, що почали будувати церкви, монастирі, малювати образи, розвивати хороше мистецтво.

Проф. Т.В. Цюцюра висвітлював лише позитиви прийняття християнства, промовчуючи і не аналізуючи негативів. Взагалі на еміграції ще не було ні одної статті, в якій би було проаналізовано прийняття християнства безсторонньо і були показані позитиви і негативи цього історичного процесу, який створив основу для суспільно-економічного розвитку наших днів.

Віра Ворскло

КОМУ ПОТРІБНА ТАКА ІНФОРМАЦІЯ?

Поважний український щоденник „Свобода“, в своїй редакційній статті з 29-го квітня 1988 р. не безпідставно нарікає на теперішнього державного секретаря США: „...Джордж Шульц не втішається в українській вільній громаді (а в невільній хіба „втішається“? — ред.) великою симпатією... Поїхавши до Києва Шульц не завдав собі бодай трохи труда, щоби познайомитися з історією України та історією Грузії: він говорив у Тбілісі про тисячоріччя хрищення Росії і цим одним реченням зробив дві кардинальні помилки.“

У тому ж числі „Свободи“ на першому місці надруковано інформацію „Митрополит Мстислав протестує проти заяви депутатів УССР“, в якій між іншим написано: „...Зокрема потрясаючі є факти з 1943 року, коли в Україні шалів райскомісар Е. Кох. Тоді підпорядковано Українську Православну Церкву німецьким районним комісарам, а відтак спалено 17 церков на Волині, а Митрополита Полікарпа як і 100 священників німецька влада розстріляла...“

Ми не читали оригіналу цитованої заяви й не знаємо хто зробив цю скандальну помилку, але знаємо, що митрополита Полікарпа не розстріляла німецька влада, а він помер і похоронений в Парижі в 1953 р. Хіба такою „інформацією“ можна здобути авторитет і симпатії в світі?

М.Д.

„ІСКРА, ЯКА СТАЛА ПОЛУМ'ЯМ“

Біля історичного парку „Аленс гарден“, на проти-лежному боці вулиці Шербури (ч. 333) міста Торонта, 16 травня ц.р. офіційно відкрито модерно обладнаний будинок для старших людей під назвою „Рекай центр“. На відкритті серед інших визначних осіб був і прем'єр Дейвід Пітерсон.

Ще раніше на цій же вулиці за ініціативою малярських лікарів братів Івана і Павла Рекай було відкрито малий шпиталь, який сьогодні розрісся у формі модерної будівлі і став першим у Канаді де немає проблем якщо хворий не знає англійської мови.

Подолавши ряд фінансових проблем, шпиталь став прикладом і зразком для розбудови медичної обслуги, яка включає для пацієнтів інформації рідною мовою.

За статистикою 70% пацієнтів — це хворі, що мають труднощі з англійською мовою і потребують повної обслуги мовою, яка їм рідна чи зрозуміла.

В нововідкритому другому будинку, з модерним устаткуванням і з бібліотекою на різних мовах, під дбайливим професійним піклуванням перебуватимуть старші (німечні) люди, не дивлячися на те, якої вони релігії, національності чи політичних поглядів.

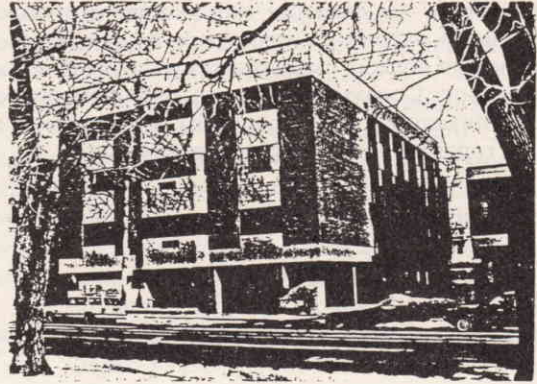
Між медичним персоналом є кількох українців, які мають респект і пошану за свою старанну професійну працю — д-р Андрій Волошук, д-р Євген Волошук, Неоніла Гава старший медичний технолог, і технологи Валентина Марченко та Іван Спасів.

КОНЦЕРТ „ЛІРИ“ В ТОРОНТО

Під такою мистецькою рекламою 15 і 17 квітня ц.р. у театральній залі Інституту св. Володимира відбувся концерт мистців скрипачки Соні Клімашко-Легенюк, піяністки Галини Михальчук і композитора Ігоря Романика.

Це був концерт музики для скрипки та фортепіано.

У програмі концерту були скрипкові композиції Івана Левицького („Казка“, „Вальс“, „Нюктюри“, „Пісня без слів“ та „Українська рапсодія“), Михайла Скорульського „Мельодія“, Віталія Сечкіна „Поема



„Рекай центр“

каприс“ та твір Ігоря Романика „Ліра I“ і „Ліра II“, частина II-га виконана вперше.

Соня Клімашко-Легенюк народжена в місті Гамільтон, а музичну освіту здобула в музичній консерваторії й університеті міста Торонта.

Отримала декілька мистецьких нагород, стипендій і вона була першим скрипалем в оркестрі Канадського Національного Балету, концертмайстром Торонтського Ліричного Театру та солісткою в оркестрах в Ніагара Фалс, Гамільтоні, Тандер Бей і Вінніпегу.

Галина Михальчук як піяністка виступала з різними оркестрами (Йорська Симфонія, Симфонічна Оркестра Сарнії і Порт Гюрон) та постійно як акомпаньйторка з відомим хором „Бурлака“ в Торонто.

Закінчила Торонтський університет з ступенем бакалавра музики.

Ігор Романик — скрипаль і композитор, народжений в Корнберг (Німеччина). Закінчив музичну освіту в Королівській консерваторії, Торонтський університет. Як член оркестри Канадського Національного Балету виступав, крім Канади, в Америці і Європі.

Композиція „Ліра“ Ігоря Романика, як писав автор цих рядків у журналі „Нові Дні“ за червень, 1983 року, „місцями нагадує запах і спомин про рідну землю Україну“. Майстер на різних музичних інструментах. У музичних композиціях уміє знайти власний цікавий підхід і до сучасної „поп“ музики, і до серйозного



Соня Клімашко-Легенюк



Галина Михальчук



Ігор Романик

компонування за зразками клясики та розроблення українського народнього пісенного фольклору.

Виконання цікавих скрипкових композицій згаданих композиторів Сонею Клімашко в супроводі піаністки Галини Михальчук дало присутнім мистецьке задоволення і гордість за молоду мистецьку зміну.

ФІЛЬМ ПРО МИКОЛУ ЛИСЕНКА

В Оттавському університеті було показано 19 лютого 1988 року фільм про українського композитора Миколу Лисенка (1842-1912). Фільм випродукувала 1986 р. Київська кіностудія Довженка (директор Тимофій Левчук, скрипт Івана Драча й І. Миколайчука). Невідомо чи і коли фільм „І в звуках пам'ять відгукнеться“ буде доступний для канадської української громади. Фільм висвітлено заходами Департаменту модерних мов (слов'янська секція) Оттавського університету при співпраці посольства СРСР в Канаді.

Згідно з сюжетом фільму, історія життя Лисенка концентрується у трьох періодах: хлоп'ячий вік („Панич пропав, шукайте панича!“ — розпочає нянька, коли він з братом і з хлопцями побігли купатися до ставка) триває аж до часу першої щирої любови із селянською дівчиною. З одноразового бачення глядач не є певний, чи до того часу герої взагалі брав лекції гри на фортепіані. Тому виразніші засоби фіксації проминання років допомогли б в орієнтації.

Окремим епізодом запам'ятується похорон Шевченка, хоч тільки легким натяком згадано, що студенти впряжуться у візок, щоб самим перевезти труну до пристані.

Перебування молодого мистця у Ляйпцігу впроваджує на екран німецьку мову й німецьку розумілість; все таки, міру дотримано; про Петербург сказати тяжче: відгадай, мовляв, „хто є хто, чим і чому“.

Третій період життя — третя любов — знову на Україні, рідко в середовищі „старшобратських“ музик. Ми бачимо Миколу Лисенка дорослим, зрівноваженим і ...завжди собою. Закінчується фільм „титанічним ходом по верхів'ї“, загально шанований і люблений як мистець і людина, він відвідує Львів, де, в опері, зустрічається з Іваном Франком.

Фолькльорні образки багаті й чудові, в них вплетені малознані, не часто бачені деталі. Співаки хору Верьовки. Краєвиди вдалі.

Глядач вдячний, що заощаджено йому сцен „клясової боротьби“, використання поміщиками селян, що не згадано про революцію 1905 р., що навіть гостювання з бандуристом Остапом Вересаєм у Петербурзі закінчилося без скандалу. Мовно фільм виконано без російщини...

Але, кому б це пригадати чи кого б навчити, що від'їздною піснею у „Запорожці за Дунаєм“ за часів М. Лисенка були слова: „Владико неба і землі“, а не ці нові із: „Терпіли ми на чужині“ чи щось подібне.

Все ж таки, читачу, як матимеш нагоду, дивись цей фільм.

Б. Мигаль

НЕБУВАЛИЙ УСПІХ

Коли ми говоримо про небувалий успіх — маємо на увазі сильної волі, позитивного думання людину, яка готова перебороти сотні перешкод для успішного досягнення наміченої мети!..

Такою ми бачимо сьогодні пані Галину Мухін, яка успішно захистила в Альбертському університеті тезу своєї дисертації на докторат. Отож наша славістика збагатилася ще однією науковою силою в особі д-ра Г. Мухін.

Тяжки то були початки. Приїхавши з батьками до Канади молодою дівчиною, вона згодом вийшла заміж за І.С. Мухіна, а за декілька років, маючи вже двоє дітей — вирішила здобути, перервану війною, освіту. Треба було знання англійської мови — закінчила вечірні курси, потім середню школу і, нарешті, університет..

Але Галині Мухін було цього замало. Вона вирішила здобути докторат. Правда, це була тяжка праця невільника науки. Маючи родинні обов'язки, братися до таких поважних студій означало, образно кажучи, — з неможливого зробити можливе!. Для такої перемоги треба було платонічної посвяти, вирозуміння мужа, певної моральної температури доквілля. Треба було пожертвувати десятками чи навіть сотнями недоспаних ночей, перечитати сотні книжок і журналів, зробити аналізу прочитаного, щоб успішно захистити тезу.

Сьогодні — те все позаді, воно належить історії, яка каже, що небувалий успіх є можливий, треба лише хотіти повернути свій талант у намічену вами ціль!

Мені, як слухачеві, було надзвичайно приємно бути на одному з викладів Галини Мухін у Манітобському університеті. Спокійно і впевнено читала вона свою доповідь, так наче б народилася спеціально для науки, для таких цікавих, добре опрацьованих, аналітичних викладів.

Думалося: скільки то талантів зродила наша невмируща українська земля!.. Скільки їх стало лише погноєм для чужих, дуже часто ворожих нам, культур. А скільки їх розсіяно і розгублено на цьому широкому світі?! Тож радісно бачити, як славистичний відділ Манітобського університету збагачується новими талантами. Хочеться вірити, що наша наука і культура нашої нації, не вмере тут разом із старшим поколінням, що славистичний відділ нашого університету буде знову обсаджений не чужинцями, так званими „експертами“ від української мови чи літератури, яка їм потрібна хіба лише для матеріальних вигод (у ліпшому випадкові).

Великий майстер слова і новелі, покійний Юрій Яновський у „Майстер Корабля“ — назвав все вище сказане нами, — „битвою за наречену“, за яку треба битись на смерть, переносити різні незгоди, долати різні перешкоди!... Хто ж вона, ота наречена? Яке їй ім'я? Великий майстер відповів: „культурою нації її зовуть!“

Тож вітаємо д-ра Г. Мухін з персональним успіхом, з докторатом у науковому світі, з вірою у торжество науки української, науки взагалі.

І. Лобода

М. МІШАЛОВ

ЛЮДИНА, АТОМ І ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА

(початок у попередньому числі)

Науковці на перших порах вважали, що зустрічними нейтронами в однаковій мірі розщеплюється весь уран, але, як скоро виявилось, то розщеплюється лише його легший ізотоп-235, якого в природному урані міститься всього 0,7 відсотка. Основний же ізотоп-238, що складає 99,3 відсотка, звичайними (середньошвидкими) нейтронами не розщеплюється, хоч поглинає їх так само дуже охоче й цим щонайменше 99 відсотків їх, виводить з прямої гри.

Здавалося б, що цьому легко зарадити простим відділенням одного урану від другого. Але розділ цих дуже близьких межи собою ізотопів настільки трудний, що про практичне здійснення його в виробничих масштабах можна було хіба тільки що мріяти.

Та ось прийшло ще одно чергове відкриття, яке говорило, що ізотоп урану-238, поглинаючи дуже охоче нейтрони середньо-швидкі, (якими вони вилітають з атомних ядер), зовсім не чіпає нейтронів з уповільненою швидкістю, тоді як уран-235 на таке уповільнення майже зовсім не реагує. Звідси виходило, що для того, щоб зробити більшість виділюваних нейтронів доступними тільки для одного урану-235, їх потрібно було лише уповільнити, їхню швидкість в певній мірі загальмувати. Практично це можна було здійснювати, пропускаючи швидкі нейтрони через певну товщу якоїсь речовини, яка б їх не поглинала, але в якій би вони, зударяючись з ядрами її атомів (подібно більярдним кулям), втрачали б свою швидкість. З наявних таких гальмуючих речовин найкращою виявилась тяжка вода. Це вода в скалі якої звичайний водень заступлений його тяжким ізотопом — воднем-2, або інакше дейтерієм. Зустрічається вона в кожній звичайній природній воді (грунтовій, річній, морській), але в дуже незначних кількостях, всього 1:6000. Виділення її в чистому виді є досить складним і коштовним (потребуючим дуже великих затрат електроенергії), що у великій мірі стримує її практичне застосування. (Німеччина, до речі, не могла здійснити ланцюгової реакції поділу уранових ядер, як своєрідного вступу до виготовлення атомної бомби, лише тому, що не могла своєчасно забезпечити себе потрібною кількістю тяжкої води, що її вона вважала єдиним придатним уповільнювачем нейтронів). Італійський же дослідник Е. Фермі, (що після одержання Нобелівської премії (1938 р.) працював у США), знайшов можливим використати в ролі уповільнювача нейтронів також

і хемічно чистий графіт. Щоправда, цей останній, по ефективності уповільнюючої дії, значно поступається перед тяжкою водою, але це в певній мірі можна було компенсувати пропусканням нейтронів через більшу його товщу. Таким чином, питання можливості практичного здійснення ланцюгової реакції поділу уранових ядер, а з цим і видобутку атомної енергії, наче б було розв'язано. Але в цьому розв'язанні багато чого було побудовано лише на теоретичних припущеннях і розрахунках, які, для впевненості в їх правильності, потребували ще експериментальної перевірки. І таку перевірку Е. Фермі взявся провести за допомогою ним придуманого, так тепер званого **атомного реактора**. Схематично цей останній являв собою суцільний, більш-менш округлий за формою штабель хемічно чистого графіту, складений з цеглоподібно спресованих блоків, у яких на взаємовіддалі 20 см. були розміщені гнізда з вмонтованими в них патронами з таким же хемічно чистим ураном. Активна зона реактора дорівнювала в своєму поперечнику близько 8 м. Для регулювання темпу (прискорення й притишення) реакції застосовано було пристрій з 5-ти металевих, покритих кадмієм стрижнів, які можна було занурювати в активну зону на більшу чи меншу глибину. Регулююча дія цих стрижнів зумовлювалася тим, що покриваючий їх хемічний елемент кадмій має здатність поглинати вільні нейтрони майже в необмеженій кількості; отже опускаючи стрижні в активну зону на більшу чи меншу глибину, тим самим виводилось більшу чи меншу кількість нейтронів з реакції, чим і регулювався темп перебігу останньої.

Цей перший експериментальний міні-реактор був побудований на спортивному стадіоні Чикагського університету. Випробування його (до речі якнайбільше утаємничене) відбулось 2.12.1942 р. Дало воно цілком задовільні наслідки, тобто належно підтвердило правильність всіх попередніх теоретичних припущень щодо розвитку й перебігу ланцюгової реакції, й цим дало більшу впевненість для виконавців уже прийнятого на той час проекту побудови атомної бомби.

Про даний проект варто сказати дещо більше.

Французький дослідник П. Кюрі, одержуючи в 1903 році Нобелівську нагороду за відкриття радію, говорив: „Легко може статися, що в руках злочинних радій може зробитись дуже небезпечним і що саме, в зв'язку з цим, виникає питання, чи корисно взагалі для людства розкриття глибоких таємниць природи, чи досягло людство того ступеня зрілості, щоб такі відкриття використовувати правильно, не на шкоду собі?“ І тут же він висловив віру в те, що людство такої зрілості вже досягло. Але великий французький науковець у своїй оцінці зрілості людства дуже помилився: він бачив тоді людство, як гармонійно юніфікований суспільний організм і не добачав наявності в ньому деструктивних фанатиків, які були й напевне будуть на всіх ступенях розвитку людства.

Коли в 1939 р. були оприлюднені дослідження О.

Гана і Ф. Штрасмана про реакцію розщеплення ядер урану вільними нейтронами, то група перебуваючих в Америці фізиків-емігрантів, утікачів з Європи від гітлерівських антисемітських переслідувань (Л. Сцілард, Є. Вігнер, Е. Теллер, В. Вайскопф і Й. Нейман) побачила в цій реакції, в першу чергу, безбережне джерело ядерної енергії, що могла бути використана для створення нечуваної сили атомної бомби. (В наслідок нестримуваної ланцюгової реакції поділу ядер урану, 1 кг. останнього може розщепитись всього за мільйонну частину секунди й вивільнити при цьому енергії стільки, скільки можуть виділити лише 2-3 тисячі тон найсильнішої експлозивної речовини — тротилу).

Ідеєю такої надпотужної бомби згадана п'ятірка фізиків настільки захопилася й настільки наполегливо та невтомно добивалась поставлення її на рейки реалізації, що рада була хліба не їсти, аби тільки цього добитись. І хоч провідні корінні американські науковці ідеї створення такої бомби не поділяли, й не поділяли не тільки через трудність і коштовність її створення, а й тому, що не вірили, щоб у когось з провідників американської нації міг повернутись язик чи піднятись рука дати наказ на вжиття такої зброї проти людей, ініціатори все ж добились свого: проект створення атомної бомби був Америкою урядово схвалений 13.8.1942 р. й переданий до виконання міністерству військових справ.

Здійснення цього проекту потягло за собою карколомні витрати, пов'язані, в першу чергу з одержанням чистого урану-235. Основний завод для відділення цього урану від урану-238 обійшовся в 488 мільйонів доларів, а продукція його вимірялась всього грамами на добу. Рівнобіжно з цим першим (газово-дифузійним) заводом, було побудовано ще й інший, електро-магнетний сепарувальний завод. Надії на успішність праці цього другого заводу були настільки великі, що коли виявилось, що в умовах воєнного часу не можна було дістати великих кількостей міді, потрібної для тисяч магнетних обмоток, то не спинилися навіть перед тим, щоб замість міді вжити срібло, яке в кількості 17000 тон (!) було взято (позичково) з державних запасів монетного двору. Вартість устаткування даного заводу, не враховуючи вартости срібла, виносила 336 мільйонів доларів. Але й цей завод не виправдав усіх покладаних на нього надій і для підвищення його ефективності побудували ще допоміжний йому термо-дифузійний завод, що мав підготувати дещо збагачену робочу уранову суміш.

(Закінчення в наступному числі)

В ПАМ'ЯТЬ МАРІЇ М. СТРІЛКОВСЬКОЇ

...Посилаю передплату на „Нові Дні“ та 26.00 дол. на пресовий фонд журналу замість квітів на могилу дорогої страдниці Марії Михайлівни Стрілковської.

Лариса Остапович, Фрутланд

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

ПОМЕРЛА СТЕФАНІЯ САВЧУК

У Торонті, 19 квітня 1988 р. померла сл. п. СТЕФАНІЯ САВЧУК з роду Герицьких — почесна голова Світової Федерації Українських Жіночих Організацій одна з найвидатніших постатей українського жіночого руху.

СТЕФАНІЯ САВЧУК, вчителька за фахом, була довголітньою головою Центральної Управи Організації Українок Канади (1954-1972) співосновницею, діючою головою (1969-1976), Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, директоркою „Товариства Українська Спадщина і Музею в Канаді“, Української Кредитової Спілки Торонто, Спілки Видавництва „Новий Шлях“, Осередку Української Культури й Освіти, почесним членом Президії Українського Національного Об'єднання Канади, заступником голови Президії Світового Конгресу Вільних Українців, провідним членом Канадського Червоного Хреста, Міжнародного Руху Матерів, Канадської місії для справ ЮНЕСКО, Національної Жіночої Ради Канади та інших організацій. Родом з Золочева, прибула до Канади в 1924 р. Померла на 89 році свого завжди активного життя.

Вічна і Славна їй пам'ять!

БЛ. П. ГУРІЙ ПАВЛОВИЧ ТКАЧЕНКО

20-го квітня 1988 р. у місті Летбрідж, на 92-му році свого життя упокоївся Гурій Павлович Ткаченко. Народився Гурій на Запоріжжі, село Крамарева, 25-го грудня 1896 р. З молодих років тяжко працював на камінних кар'єрах. Брав участь у першій світовій війні, був ранений, після повернення одружився з Уляною Скрипник. Подружжя мало п'ять дітей, старші діти померли під час пошесті тифу, молодші два сини живі. Дружина упокоїлась 12 вересня 1967 р. на Запоріжжі.

Друга війна примусила скитатись по чужих країнах. У Німеччині попав Гурій у в'язницю, пробув там 8 місяців. Після війни працював у Бельгії на поверхні копальні, а в 1950 р. переселилась родина до Канади. Працював на бурячних плантаціях, а в 1953 р. дістав працю в Національному парку Бенф, де й працював аж до емеритури. До кінця життя проживав коло дітей у місті Летбрідж. Належав до Православної церкви. Любив своїх онуків і правнуків. Залишив у смутку синів Івана і Олександра, невісток, шість онуків і вісім правнуків.

Заупокійні відправи провів о. Генрі Лакуста із Калгарі. На поминальному обіді сват Йосип Слицький склав пожертви на українську пресу — „Нові Дні“ і „Український Голос“.

Нехай канадська земля буде покійному легкою й нехай Господь прийме душу де всі праведні спочивають. Завжди будемо згадувати свого тата, дідуся і прадідуся —

Діти, онуки та правнуки Ткаченки.

В ПАМ'ЯТЬ ОЛЕКСИ СЕНИКА

У 20-ту безмежно болочу річницю смерти незабутнього чоловіка і батька — св. п. Ол. Запорізького (Сеника) складемо 50.00 дол. на пресовий фонд журналу „Нові Дні“, який він так любив читати.

Надія і Оксана Сеник

„Нові Дні“, червень, 1988

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

Св. ВОЛОДИМИР і Ст. ВЛАДІМІР

...У прилозі долучую чека на суму 100 (сто) дол., з якого прошу вписати: 66.00 дол. на трирічну передплату, а дол. 34.00 на пресовий фонд журналу „Нові Дні“.

З приємністю приєднуюся до читачів, які повсякчасно підтверджують цінність та постійний ріст журналу. Багатобічна тематика, дбайливість, розумні соборницькі нариси, у яких розглядаються українські проблеми тут і там, вчасна доставка...

Є у мене два питання до М. Дального. Чим пояснюється, що досьгодні Інститут Св. Володимира у Торонті рекламується St. Vladimir? Чи не було б доцільно, щоб Дирекція Інституту прийняла в цьому неповторному ювілейному році хрещення Русі-України відповідну зміну в англійській назві?

Друге, довелось мені не один раз чути безплідні та зайві дискусії, яке віровизнання прийняли наші прабатьки під час хрещення у 988 р. — католицьке, чи православне... Нам відомо, що такий солідний історик, як Михайло Грушевський, наводить багато фактів з княжої доби, але в наведених фактах і документах тієї доби ніде немає згадки про віру православну чи католицьку, скрізь йде мова про „святу християнську“ або прямо „Христову віру“.

Нам також відомо, що було понад півсотні шлюбів наших князів з західними королівськими католицькими родами. Дочку Ярослава Мудрого Ганну супроводили католицькі єпископи з Києва до Франції. Кілька зятів Ярослава Мудрого були католиками, а жінки кількох наших князів були також католичками і ніде немає згадки про їх віроісповідання... Коли прислухаємось до найновіших виходців з України, то довідуємось, що на матеріку не тільки православні з католиками тісно співпрацюють, але й з баптистами, євангеліками та іншими. Чому ж ми, християни у вільному світі, досьгодні сперечаємось, а часто й ненавидимо одні одних?

Надіюся, що хоч частинно редактор поділиться своїми розважливими як і в минулому, думками з читачами „Нових Днів“.

Осип Торищак, Садбері.

Шановний Пане Торищак!

Інститут Св. Володимира, як і Катедральна Громада Св. Володимира були зареєстровані в уряді під загальноприйнятною раніше англійською назвою St. Vladimir. Не було в цьому нічиєї злої волі, ані якихось „задніх думок“. Довідуємось, що члени Громади уповноважили Управу домагатися зміни давньої назви на St. Volodymyr. Так зареєстровано й український цвинтар, і новий Центр Культури в Овквіл. Треба сподіватись, що цим слідом підуть також члени і Дирекція Інституту Св. Володимира, хоч це станеться вже не в цьому ювілейному році.

На друге Ваше питання Ви й самі відповіли. Якщо ж ми досі тут сперечаємось й навіть ненавидимо одні одних, то, мабуть, тільки тому, що фактично перестали ми бути християнами і не живемо згідно з наукою Христа. Раджу прочитати на цю тему розважливу статтю Петра Балея в наступному числі журналу.

М. Дальний

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ ДОБРОДІЮ РЕДАКТОРЕ!

Не дуже мені хочеться „відгукуватися“ на другого до Вас листа Миколи Іщенка (?), надрукованого в „Нових Днях“ за березень 1988 р., але в зв'язку з цією публікацією виникають поважніші питання, що їх треба прилюдно з'ясувати, тобто в пресі надрукувати. Але і в цьому листі є дещо таке, що його передусім треба з'ясувати. Перше — це відважність його автора, який навіть запротестував проти того, що Ви в частині його першого листа, надрукованого під Вашим заголовком „Не во гнів писане“... „приховали“ його прізвище, хоч і назвали його на отцтво з огляду на його 20 долярів, надісланих готівкою. Тоді він написав про мене, що я в своєму історичному оповіданні „Чий це злочин?“ (він і тепер цей заголовок написав без знака питання) „на старість ляпаю“. Тепер цю свою образу, щоб трохи, либонь, зменшити її, він схарактеризував висловом „наколотив кваші“ (на Україні господині „квашу запарюють“). А цей вислів, як і весь текст цього його другого листа свідчить про його малописьменність, хоч він і вчився ще в українській школі (мабуть, у 20-х роках), бо написав тепер, що російську мову вивчав як предмет. Я вище поставив знак питання після його прізвища, бо й його прізвище написано хибно: з „І“ замість потрібного „І“. Це прізвище походить від побутового (а не пашпортного, офіційного) імення „Ісько“ утвореного від „Іосип“. У першому своєму листі він назвав себе неетично з отцтвом, а цього не допускає навіть Ваш, добродію редакторе, улюбленець П. Одарченко (не викресліть, будь ласка, цієї згадки!).

З огляду на таку малописьменність цього добродію „Нових Днів“ його листів не варто було друкувати, а тільки згадати — подякувати в такому списку, як і в цьому Вашого журналу, де згадано й П. Одарченка за 30 долярів.

На жаль, Ви в цьому ж числі надрукували ще й іншого листа з такою ж грамотністю та з іще й гіршою неетичною вадою, бо це лист галичанина „Миколи Григоровича Ценка“, керівника „Фундації Св. (?) Софії „Ценко добро творити“ (?). З мовного боку — це просто нісенітниця для української мови! Ця людина думає по-англійському навіть в українському мововжитку.

В. Чапленко

Вельмишановний Пане Професоре!

Не сумніваюся, що в Ваших очах я також малописьменний, хоча б тому, що не знаю в чому саме неетичність назвати себе „з отцтвом“ чи по-батькові. А чи етично вказувати комусь, як він має писати своє прізвище, або твердити голословно, що я назвав когось „на отцтво з огляду на його 20 долярів? Нікому не заздрю такої грамотности, логіки і етики.

М. Дальний

Бо і правду каже п. Іщенко, що той Ваш компютер „окаянний“: він і мені „начертав“ і номер скриньки не точний, і саму назву містечка теж „полялякав“. А друкар, що робив списки дарів на журнал, і собі „лялякав“ за тим компютером „окаянним“.

Найперше, номер моєї поштової скриньки 2055, а не 2056, а назва містечка (французька) Ляк ля Біш, що по-англійському означає Лейк(ав) Фаллов Дір, а по-нашому ОЗЕРО ЛАНЬ (коза-самка з породи оленів), (хоч пишемо Лак ла Биш, або Ляк Ля Біш, залежно від того „звідки вітер віє“ — Ред).

Коли я згадала п. Іщенка та ще й „спрятала“ декілька слів з його статті, то додам, що він теж „грек“, як Іван чи Іларіон. Бо Микола зукраїнізоване грецьке слово. А щодо Ігоря, то ми його зукраїнізували від скандинавців, як вони нашого Володимира „зскандинавили“ на Вальдемара.

А укладачеві заголовків (киянинові — Ред.) скажу, щоб він не боявся русизмів у статтях, а краще хай докладніше пізнає рідну мову, тоді розумітиме різницю між подібними словами. Бо слова „взялася“ і „явилася“ — українські, хоч відмінні значенням. Можна взятись до праці, взятись за зброю, взятись за розум, взятись під боки тощо. В Остапа вишні є такий вислів: „Звідки він узявся і на чортового батька він нам здався“. Натомість, ЗОРЯ тільки **являється**, Бог (Христос) **явився** у тілі, „Паска священна сьогодні **явилася** нам“, Христос **явився** учням після Воскресення. Тут слово „взятися“ аж ніяк не притулиш.

А коли чужі слова писати за їхньою вимовою (Монреаль), тоді пишімо „Парі“ — теж французьке, — а не перекручуємо на „Париж“. Правду п. Дальний каже, що „справи правопису не такі прості“. Отож, якщо не можемо їх „упростити“, то бодай хоч не погіршуймо. Якщо українська мова „вдягнула в рідну одягу“ скандинавського Ігоря, грецького Миколу (та тисячі інших греків) і французький Монреаль (в Україні пишуть Монреаль, пані добродійко — Ред.), то не повертаймо їх, уже зукраїнізованих, назад до їхніх народів.

Вибачайте за неприємні для редакторів зауваги.

Доброчлива — **Олександра Сорока**, Лак-ла-Біш

ПОМАГАЙМО УКРАЇНСЬКІЙ ЛЮДИНІ

Шановний Пане Дальний!

Лист пана Миколи Ценка, що зробив заклик пошукати фундаторів „Нових Днів“, також дав перший приклад, щоб передплатити журнал бідним людям чи студентам, які самі не можуть запередплатити. Дуже добре, що є такий добродій пан Ценко; дай Боже, таких більше. Але здивувало мене дуже, що по сорока роках еміграції ще далі пан Ценко ділить українців на східняків і західняків чи, вірніше, галичан. Це він робив у таборі як був Головою табору в Байройті, а в Бразилії ділить на католиків і православних (маю на думці допомогу).

На мою думку, треба допомогу давати українській людині, якщо вона цього потребує, не питаючись чи католик, чи православний. Він добрі діла робить, тож хай ще і це зробить, що ми одній матері діти.

Ваша Читачка, Гамільтон.

Пан Ценко не ділить українців на „східняків“ і „західняків“, на католиків і православних. На жаль, поділили нас історичні обставини. „Нові Дні“ свідомо намагаються ігнорувати той поділ і тому зависли „між небом та землею“, без твердого ґрунту під ногами. Чи доведемо цим, що ми одній матері діти? Тільки Бог один знає.

М. Дальний

ДО ІНІЦІЯТИВИ М. ЦЕНКА

...Вповні згідний з висловами мого давнього знайомого Вп. Миколи Ценка і з його ще однією ініціативою (див. „Нові Дні“, березень 1988). На започатковану ним справу передплати журналу для незаможних читачів долучую чек на \$20.00.

На жаль, не можу йому дорівнюватись, бо все життя я працював за невисокі оплати і не міг зібрати великих заощаджень. Пан Ценко належить до дуже нечисленних серед нас, які вміють належно розпоряджувати доробленим майном. За це йому належить признання і пошана.

Помагай-біг у Вашій незavidній, але корисній, потрібній, діловій і сумлінній праці.

О. Хом'як, Гамільтон.

УКРАЇНЦІ В АВСТРАЛІЇ

Висилаю Вам чек на 60 ам. дол. і прошу вибачення за пропущений термін. З цих 60 дол. — 44 на передплату й залежність, а решта на потреби журналу. Разом з цим хочу подати в стислій формі про перебіг українського життя на цьому континенті, а взглядно з терену Сіднею, який є столицею Нового Південного Велзу й одним з найбільших скупчень української еміграції. Українське зорганізоване життя започаткувалось тут разом з напливом української еміграції до Австралії з таборів ДП Німеччини й Австрії в роках 1947-52. Хоч є відомості, що й перед цим тут перебувала незначна кількість українців. У місті Брізбані (столиці стейту Квінсленд) була навіть якась українська організація, але жодної документації по їй не залишилось. Економічне життя Австралії чітко поділене на дві групи: індустріальна, згрупована на узбережжях континенту, й сільсько-господарча — внутрі країни, відмінна тим, що там немає села, а є ферми й районів містечка, адміністративно-бізнесового й медичного призначення. Бажаючі емігрувати до Австралії підписували контракт працювати два роки на тому місці, яке йому буде призначене. Це не була ніяка дискримінація ні в ставленні ні в заробітку, а просто це давало урядові змогу плянково розподіляти роботу силу яка, майже цілком, була приділена індустрії. Мешканеву проблему було розв'язано в той спосіб, що робітників примістили в таборах з палаток поблизу праці, а їх сім'ї в бувших військових таборах за 200-300 кілометрів від промислових центрів.

Такий стан витворював сімейні труднощі. Він примушував брати на сплату ділянку землі й будівельні матеріали і, зорганізувавшись в групи з родичів, друзів і знайомих, будувати хати й гаражі та якнайско-

ріше перевезти ближче сім'ю. Таким чином на ще незаселених предмістях виросли нові поселення з тією чи іншою національною більшістю, а між ними й українською, що давало можливість творити зорганізоване громадське життя. Українці, прибувши на цей терен і не заставши тут жодного зорганізованого українського життя, самі його зорганізували на засадах, які їм диктував здоровий розум і в більших українських поселеннях організувались на громадській демократичній основі. Кожна громада діє на кооперативну або харитативному статутах, зареєстрованих в уряді і виборній на рік чи на два — управі, має власну Громадську Домівку в якій протікає громадське життя в тих масштабах, на які спроможна та чи інша громада. В більшості Громад діють суботні Рідні Школи, відділи Союзу Українок, Пласту або СУМу, відбуваються збори, академії, концерти і різні громадські оказії. В Перті (столиця Західної Австралії), Аделаїді (столиця Південної Австралії) і в Канберрі (Столична територія діє по одній Громаді, в Брізбані (столиця Квінсленду) і в Тасманії (великий острів) — по дві громади, з тим, що Громадою в місті Ланченстоні від років керує наше жіноцтво, Сідней (столиця Південного Велзу) і Мельборн (стейт Вікторія) мають по дев'ять Громад, з яких третина на периферіях. Управи Громад, через делегатів від Громад обирають з поміж себе Стейтову управу, а ці Управи обирають Краєву Управу — Союз Українських Організацій Австралії, з осідком переважно в Сіднею або Мельборні. На таких самих засадах існує Союз Українок, Рідне Шкільництво, молодечі й ветеранські організації. Яка кількість українців в Австралії тяжко сказати, бо реєстрація ішла по лінії державної приналежності і державні чиновники не мали жодного уявлення, що існує українська національність. Лише тепер українці виборили своє місце нарівні з іншими національностями, проживаючими в Австралії. Прийнято, що є коло 30 тисяч, але добра половина з них відійшла від української спільноти і розчинилась у чужому морі. Не дивлячись на малочисленність і потребу починати тут українське зорганізоване життя з нічого, зроблено багато, дякуючи демократично-громадському укладові і коли б не політично-релігійне зривачкування — можна було б зробити незрівняно більше. В перші роки повоєнної масової еміграції з Європи до Австралії австралійський уряд сподівався якнайскорішої асиміляції. Але незнання мови й відмінність укладу життя змусила прибувших творити свої національно-культурні гета, які збагатили австралійську культуру й мистецтво, і на сьогодні уряд Австралії став на становище багатокультурності і допомоги фінансами.

I. Дібрівний.

КОРОТКО ПРО „НОВІ ДНІ“

Сердечно дякую за журнал „Нові Дні“, котрий приємно взяти до рук і перечитати більше ніж один раз. А шановній і дорогій пані Любарській превелике спасибі за прекрасний подарунок.

З глибокою пошаною до Вас
Олександра Афонченко, Австралія

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“

КАНАДА:

Торищак О., Садбури	\$34.00
Іщенко М., Садбури	30.00
Божик Марія, Торонто	26.00
Остапович Лариса, Фрутлянд	26.00
Онуфрійчук Т., Вінніпег	25.00
Борис Є., Торонто	25.00
Байрачна Анна, Міссісага (у пам'ять чоловіка І. Байрачного)	23.00
Ткаченко Анна, Летбрідж	21.00
д-р Держко С., Саскатун	20.00
Шахів П., Порт Алберні	18.00
Шишко Анна, Етобіко	18.00
Завгородній І., Ваймонт	16.00
Юськів Е., Едмонтон	10.00
Хом'як О., Гамільтон	10.00
Чернецький І., Калгари	10.00
Трімполіс І., Вінніпег	10.00
др. Шиманович-Рудницька Г., Монтреал	8.00
Хархаліс Ярослава., Міссісага	8.00
Нацюк Софія, Кіченер	5.00
Слонівський Є., Ньюмаркет	3.00
Клекор М., Равдон	3.00

С.Ш.А.:

Антипів Ніна, Парма Гайтс	\$70.00
Сеник-Коваль Н. Вгібінг	50.00
Манченко І., Порт Джервіс	15.00
Макарець І., Арлінгтон	15.00
Ступак С., Дес Плейнс	10.00
Гармаш Надія, Сан Дієго	10.00
Парубченко В., Лавренсвіл	10.00
Проданюк Р., Нортрідж	5.00
Кобаса А., Вільямstown	3.00

ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ:

Коваленко Божена, Нобл Парк, Австралія 20.00

ПРИЄДНАЛИ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

Гава Неоніла, Торонто 1

Щиро дякуємо всім за пожертви і приєднання передплатників
Редакція і Адміністрація

...Дуже мені сподобався в „Нових Днях“ ч. 457 найкращий товар з англійських шкір“. І коли б таких шкір появлялося в „НД“ побільше, тоді їх сміло можна було б утотожнити з „Лисом Микитом“, а їхнього редактора з Остапом Вишнею (Губенком).

Антін Ляковський-Коломієць, Ошава

000095
EXPIRES: 88 12

2 D 13
CO

Mrs. E Litwinow
48 Yorkview Dr
Etobicoke
ON M8Z 2E9

xx39

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668

if not delivered please return to:
NOWI DNI
P.O. Box 400, STA „D“
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

**СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ НА БУДОВУ ЦЕНТРУ
КУЛЬТУРИ ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА В ОУКВІЛ, ОНТ.,
ЯКІ ПОЖЕРТВУВАЛИ ДО КІНЦЯ МИН. РОКУ
\$1,000 АБО БІЛЬШЕ**

(Продовження)

Братство Св. Володимира	\$3,925.00
Братство Вояків 1-ої Дивізії УНА	1,050.00
Валор Ламбер Лімітед	2,350.00
Галабар Михайло і Фріда	2,270.00
Галич Василь і Анна	1,550.00
Гарас Марія	1,250.00
Гетьманчук Микола і Діна	4,750.00
Гірченко Дмитро і Ніна	3,770.00
Глібчук Володимир і Ярослава	1,000.00
Глушаниця Павло і Єлисавета	1,005.00
Головатий Олег	7,050.00
Говорун Олекса і Надя	1,170.00
Граблюк Анна	3,120.00
Гречка Зоя	1,345.00
Грицьків Антін і Анна	1,065.00
Грицький Богдан і Стефанія	1,000.00
Гузюк Володимир і Софія	1,900.00
Гава Михайло і Неоніла	1,360.00
Гресько Гео	1,550.00
Гужда Марія	1,800.00
Даценко Іван	2,200.00
Данилюк Іван і Ольга	2,000.00
Дашук Михайло	1,000.00
Денчик Ольга	1,765.00
Денесюк Омелян і Віра	1,150.00
Добровольський Валентин і Олександра	1,100.00
Добровольська Мар'яна	1,000.00
Долішний Василь і Стефанія	1,670.00
Дорковська Катерина і Любомир	1,325.00
Довгалюк Галина	1,000.00
Довжалко Людмила	2,050.00
Драпак Пилип	3,375.00
Дрозд Павло і Галина	2,100.00
Дубилко Іван і Надя	5,105.00
Дзюбан Іван і Ольга	1,300.00
Еваницький Володимир і Євдокія	1,225.00

(Далі буде. Подбайте, щоб і Ваше прізвище
було на цьому списку).

НАДІСЛАНІ НОВІ КНИЖКИ

Анатоль Юриняк. **Критичним пером**, ч. 2. Денвер — Лос-Анджелес, Вид-во „Украпрес“. Техн. редактор д-р Іван Овечко, 1987. 240 стор., порт. Книжка складається з есеїв, репортажів, рецензій, шкідців і статей на громадсько-політичні теми. Більшу частину тиражу автор подарував „для підтримки українських часописів та журналів, які... повсякчас знаходяться в матеріальній скруті, бо передплатників щодалі стає менше, а друк дорожче. Вони можуть її продавати по своїй ціні, щоб хоч трохи збільшити свій пресовий фонд.“

І за добру книжку і за цей жест Авторів належить щира подяка. Його книжку можна набути в видавництві „Нові Дні“ за 10 дол.

Дерев'яні Храми України; шедеври архітектури. Каталог виставки. Тит Геврик, куратор виставки. Нью-Йорк, Український Музей, 1987. 112 стор., ілюстрації, плани. Ціна не подана.

Теодор Матвієнко. **В Земному саду**; поема, сонети. Торонто, з друкарні „Новий Шлях“, 1987. 196 стор., порт. Ціна 7 дол.

Об'єднання Мистців Українців в Америці **Нотатки з Мистецтва; Юкреїніан Арт Дайджест.** Філадельфія, 1986 ч. 26. Редакційна колегія: Михайло Дмитренко, Василь Дорошенко, Петро Мегик, Степан Рожок, Володимир Шиприкевич, ілюстр. част. кольорові. 80 стор.

Альманах Українського Братського Союзу, 1988. Редактор Д. Корбутяк, обкладинка: Мирослав Григорійв. Скрантон, Український Братський Союз, 1988. 275 стор., ілюст. Ціна 10 амер. або 12 кан. доларів.

Альманах Українського Народного Союзу на рік 1988. Редактор: Зенон Снилик; обкладинка: Богдан Титла. 255 стор., ілюстр. Ціна 8 амер. дол.

Надбужанщина; Сокальщина, Белзчина, Радехівщина, Каміначчина, Холмщина і Підляшшя. Історично-мемуарний збірник, том I. Редакційна Колегія: Микола Мартинюк (головний редактор), Надія Олійник (літ. редактор), Анатоль Демусь і ін. НТШ. Український Архів, т. 41. Нью-Йорк — Париж — Сидней — Торонто, Об'єднання Надбужанців, 1986. 960 стор. ілюстр., мапи Люксусове видання.

Петро Голубенко. **Україна і Росія у світлі культурних взаємин.** Нью-Йорк — Прайж — Торонто, Науково-дослідний Інститут ім. О. Ольжича, 1987. 551 стор., порт. Ціна 30 дол.

**ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ
ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИ-
ЯТЕЛЯМ, ПЕРЕДПЛАТИТЬ ДЛЯ НИХ
ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ“!**